

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять і самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"АУДИТ"**

(для студентів 3-го курсу денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного
рівня бакалавр напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»)

**Харків
ХНАМГ
2011**

Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни "Аудит" (для студентів 3- го курсу денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 56 с.

Укладачі: доц. к. е. н. О. В. Харламова,
Ю. І. Мізік,
О. О. Конопліна

Рецензент: проф. к. е. н. Н. І. Гордієнко

Рекомендовано кафедрою обліку і аудиту, протокол № 1 від «28»08 2010 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ...	5
Розподіл часу за модулями і змістовими модулями.....	5
<i>Змістовий модуль (ЗМ) 1. Теоретичні та організаційні аспекти аудиторської діяльності.....</i>	<i>6</i>
Тема №1. Суть і функції економічного контролю.....	6
Тема №2. Аудиторський контроль, його зміст, класифікація, організація і планування.....	8
Тема № 3.Контрольно-аудиторський процес.....	17
Тема № 4. Наукова організація інформаційного забезпечення аудиту.	22
Тема №5.Аудит у комп'ютерному середовищі.....	26
<i>Змістовий модуль (ЗМ) 2. Контрольно-аудиторський процес і методика аудиту найважливіших напрямів діяльності підприємств .....</i>	<i>28</i>
Тема №6. Методика аудиту статуту та установчих документів суб'єкта господарювання.....	28
Тема №7. Методика аудиту об'єктів приватизації.....	28
Тема №8. Методика аудиту операцій з цінними паперами.....	28
Тема №9. Методика аудиту інвестиційної та довірчої діяльності.....	28
Тема №10. Методика аудиту експортно-імпортних та валютних операцій.....	28
Тема №11. Методика аудиту фінансового стану підприємства.....	28
Тема №12. Методика аудиту організації обліку і фінансової звітності підприємства.....	28
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	30
План самостійної роботи студента	31
1. Вивчення лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять ..	31
2. Підготовка доповіді на практичні заняття.....	33
3. Розробка наочного матеріалу за темою	34
4. Складання договору на проведення аудиту	35
5. Складання аудиторського висновку.....	40
6. Оформлення Звіту з самостійної роботи студентів.....	43
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	45
ДОДАТОК А.....	47
ДОДАТОК Б.....	48

ВСТУП

Мета вивчення дисципліни: формування теоретичних знань і практичних навичок для здійснення аудиторських перевірок фінансово-господарської діяльності, а також планування аудиторської перевірки.

Предмет вивчення у дисципліні: регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств та оцінка її відповідності чинному законодавству й критеріям ефективності використання.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця: передує вивченню – Контролінг, після вивчення – Бухгалтерський облік.

Завданням курсу є надання студентам:

- знань з теорії контролю та основ аудиту;
- теоретичних знань і практичних навичок із застосування організаційних і методичних прийомів аудиту;
- практичних навичок з оцінки фінансово-господарської діяльності й розробки стратегії розвитку підприємства;
- вміння формувати та обґрунтовувати висновки.

Засвоївши курс, студент мусить уміти:

- вільно орієнтуватися в теоретичних і практичних проблемах аудиту;
- уміло використовувати методи і процедури аудиту для оцінки діяльності підприємства;
- прогнозувати й знаходити шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства;
- розробляти й приймати обґрунтовані управлінські рішення;
- формувати та обґрунтовувати власну думку щодо стану фінансової звітності та фінансового стану суб'єктів підприємництва.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Розподіл часу за модулями й змістовими модулями

Зміст	Кількість годин за напрямами підготовки, спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)	
	МБО, МОМС, МОМГ, МОПЕК	МГКТС
Змістовий модуль (ЗМ) 1. Теоретичні та організаційні аспекти аудиторської діяльності. (54 год./ 1,5 кредиту)	10	8
Тема 1. Суть і функції економічного контролю.	1	1
Тема 2. Аудиторський контроль, його зміст, класифікація, організація і планування.	4	3
Тема 3. Контрольно-аудиторський процес і його стадії.	3	2
Тема 4. Наукова організація інформаційного забезпечення аудиту.	1	1
Тема 5. Аудит у комп'ютерному середовищі.	1	1
Змістовий модуль (ЗМ) 2. Контрольно-аудиторський процес і методика аудиту найважливіших напрямів діяльності підприємств. (36 год./ 1,0 кредит)	6	4
Тема 6. Методика аудиту статуту та установчих документів суб'єкта господарювання.	0,5	0,5
Тема 7. Методика аудиту об'єктів приватизації.	0,5	0,5
Тема 8. Методика аудиту операцій з цінними паперами.	1	0,5
Тема 9. Методика аудиту інвестиційної та довірчої діяльності.	1	0,5
Тема 10. Методика аудиту експортно-імпортних і валютних операцій.	1	0,5
Тема 11. Методика аудиту фінансового стану підприємства.	1	0,5
Тема 12. Методика аудиту організації обліку і фінансової звітності підприємства.	1	1
Разом	16	12

Змістовий модуль (ЗМ) 1. Теоретичні та організаційні аспекти аудиторської діяльності

Тема №1. Суть і функції економічного контролю

Мета практичного заняття:

- довести до студентів основні вимоги щодо підготовки до практичних занять;
- ознайомити студентів з програмою самостійної роботи і формою звітування щодо неї;
- розглянути суть, функції та принципи контролю в суспільстві та в системі управління економікою;
- розглянути організаційну структуру та дати характеристику видів контролю в Україні;
- визначити місце аудиту в системі економічного контролю;
- виконати передбачені практичні завдання.

Запитання для перевірки знань

1. Визначте суть, функції та принципи контролю в суспільстві.
2. Яке місце займає контроль в системі управління? Які його цілі й завдання?
3. Розкрийте взаємозв'язок контролю з іншими функціями управління.
4. Яка існує організаційна структура контролю в Україні?
5. Яка існує класифікація видів контролю та дайте їх характеристику?
6. Які існують відмінності аудиту від інших видів контролю?

Практичні завдання

1. Визначте відмінності аудиту від інших видів контролю. Завдання виконайте у формі таблиці:

Ознаки	Аудит	Ревізія	Перевірки ДПА
За метою			
За замовленням			
За характером відносин			
За правовим регулюванням			
За витратами на проведення			
За результатами			

2. Необхідно віднести наведені характеристики до відповідних методів фінансово-господарського контролю. Завдання виконайте у формі таблиці:

Аудит	Ревізія	Судово-бухгалтерська експертиза	Інвентаризація
1	2	3	

Вихідні дані:

1. Незалежна форма фінансово-господарського контролю.
2. Підставою для проведення є постанова органу слідства.
3. Завданням - є збереження державної власності, попередження і профілактика зловживань.
4. Підприємницька діяльність.
5. Здійснюється на добровільних засадах.
6. Мета проведення – виявлення фактичної наявності об'єкта перевірки.
7. Контроль примусовий, здійснюють за розпорядженням вищих органів.
8. Є слідчою дією у признають після порушення кримінальної справи.
9. Здійснюють для контролю за діяльністю матеріально-відповідальних осіб.
10. Здійснюють на договірних засадах.
11. Посадова особа має право вилучати документи, опечатувати місця зберігання матеріальних цінностей, коштів, документів.
12. Здійснюють з метою виявлення та усунення фактів безгосподарності та безвідповідальності.
13. Здійснюють за планом роботи контролюючого органу без погодження з керівником підприємства, що контролюється.
14. Підсумковим документом є акт.
15. У результаті перевірки складають опис цінностей.
16. Підсумковим документом є висновок щодо повноти, достовірності й законності перевіреної інформації.
17. Проводять на підприємствах недержавної форми власності за ініціативою правоохоронних органів.
18. Керівник підприємства, яке перевіряють, може самостійно обирати особу для перевірки.
19. Оплату перевірки проводять за рахунок бюджетних коштів.
20. Особа, що перевіряє, несе цивільно-правову відповідальність.

Тема №2. Аудиторський контроль, його зміст, класифікація, організація і планування

Мета практичних занять:

- закріпити знання щодо теорій виникнення аудиту;
- сформулювати уявлення про періодизацію розвитку аудиту у світі і в Україні;
- закріпити знання щодо основних положень аудиторської діяльності в Україні;
- сформулювати уявлення про організаційне забезпечення і управління аудиторською діяльністю в Україні;
- закріпити знання щодо прав, обов'язків і відповідальності аудиторів;
- одержати навички роботи з нормативними документами з аудиторської діяльності;
- сформулювати уявлення про мету і завдання аудиту;
- одержати навички щодо вибору методу аудиту;
- одержати навички щодо розрахунку вартості аудиторських послуг;
- проаналізувати сутність принципів аудиту;
- виконати передбачені практичні завдання.

Практичне заняття № 1 за темою 2

Запитання для перевірки знань

1. Які існують теорії виникнення аудиту? У чому полягає сутність теорії потреби потенційного інвестора? У чому полягає сутність теорії управляючих? У чому полягає сутність теорії мотивації? Який аспект відрізняє теорії виникнення аудиту?
2. Як Ви бачите передумови виникнення аудиту? В яких країнах виник аудит?
3. Чим відрізняються господарський і державний контроль? В яких країнах кожен з них панував у Стародавньому світі?
4. В який період відбулося розмежування функцій обліку й аудиту? Чому?
5. Які риси притаманні аудиту в країнах Європи в період Середньовіччя?
6. Як розвивався аудит в епоху Відродження?
7. Коли і в якій країні було видано перший законодавчий акт, що регламентував аудиторську діяльність?
8. Назвіть особливості розвитку аудиту за період 1500-1860 роки.
9. Назвіть офіційну дату виникнення незалежного аудиту в сучасному його значенні і з якою подією це пов'язано?

10. Які особливості притаманні розвитку аудиту в першій половині ХХ-го століття? Які особливості притаманні розвитку аудиту в другій половині ХХ-го століття? Які здобутки це принесло?
11. Розкрийте процес розвитку аудиту в Україні до ХХ-го століття.
12. Які проблеми існування аудиту створювала командно-адміністративна система СРСР?
13. З чим пов'язаний розвиток аудиту наприкінці ХХ-го століття в Україні?
14. Які характерні риси притаманні кожному з чотирьох етапів розвитку аудиту в Україні?

Практичні завдання

1. Порівняйте теорію розвитку аудиту. Завдання виконайте у формі таблиці.

Теорія	Підґрунтя	Матеріальний чи психологічний аспект	Мета	Зацікавлені особи
Потреби потенціального інвестора				
Агентів (управляючих)				
Мотивації				

Яка теорія, на Ваш погляд, найбільш раціональна?

2. Проаналізуйте, як змінювалася мета аудиту в процесі його розвитку. Завдання виконайте у формі таблиці.

Період	Мета
Стародавній світ	
Середньовіччя	
Відродження	
Нові століття	
Сучасний світ	

Домашнє завдання

1. Складіть хронологічну таблицю розвитку аудиту в Україні, узагальнюючи його етапи із зазначенням періодизації.

Практичне заняття № 2 за темою 2

Запитання для перевірки знань

1. Як визначає аудит чинне законодавство України?
2. Охарактеризуйте предмет аудиту. Що спільного він має з предметом інших видів контролю і чим від них відрізняється?

3. Хто є користувачами фінансової інформації про стан господарюючих суб'єктів? Що саме цікавить кожну групу користувачів фінансової інформації про стан господарюючих суб'єктів?
4. Які права згідно з чинним законодавством мають користувачі фінансової інформації стосовно проведення аудиту?
5. Як визначає аудиторську діяльність чинне законодавство України? Охарактеризуйте аудит як вид підприємницької діяльності.
6. Ким здійснюється організаційне забезпечення аудиту? Що входить до методологічного забезпечення аудиту і хто його розробляє?
7. Сформулюйте вимоги до створення аудиторської фірми. Які існують законодавчі обмеження щодо діяльності аудиторів і аудиторських фірм? Чому, на Ваш погляд, аудиторські фірми не можуть створюватися як акціонерні товариства відкритого типу?
8. Хто виступає суб'єктами аудиторської діяльності?
9. Дайте загальну характеристику Аудиторської палати України (АПУ). Які повноваження має АПУ? Що таке "ротації в АПУ"?
10. Розкрийте процес сертифікації аудиторів. Які вимоги ставляться до кандидатів на отримання кваліфікаційного сертифікату? Які існують види сертифікатів аудитора? В якому випадку може бути зупинено дію сертифікату або його анульовано?
11. Які права мають аудитори?
12. Які стягнення за неналежне виконання професійних обов'язків можуть бути застосовані до аудиторів?
13. Які види відповідальності несе аудитор? Чи несе відповідальність аудитор за фінансову звітність, яку він перевіряв?
14. У чому може проявлятися неналежне виконання професійних обов'язків аудиторів? Перед ким несе відповідальність аудитор за неналежне виконання професійних обов'язків?
15. Яку форму може мати настання цивільної відповідальності?

Практичні завдання

1. Визначте правомірність допуску до складання іспиту на отримання сертифіката аудитора наступними особами:
  - громадянка України, що працює 4 роки на посаді головного бухгалтера і має вищу освіту за фахом «Облік і аудит»;
  - громадянин Росії, що працює на посаді економіста-фінансиста протягом 6 років;
  - студент 5-го курсу спеціальності «Облік і аудит», що має досвід роботи помічника бухгалтера на протязі 4 років;
  - головний бухгалтер фірми з середньою економічною освітою і стажем роботи 12 років;
  - менеджер фірми зі стажем роботи 7 років, який є громадянином Білорусії, і має вищу економічну освіту.

2. Громадянин України Петренко А. І., який має кваліфікаційний сертифікат на заняття аудиторською діяльністю вирішив одноосібно проводити аудит. Для цього він склав договір на проведення аудиту з ПАТ “Дорбуд”. Які документи, окрім перерахованих в завданні, повинен надати Петренко А. І. для того, щоб його діяльність була законною?
3. Аудиторська фірма “Консульт” вирішила стати одним із засновників торгово-комерційного підприємства “Стандарт” у формі ТОВ. При цьому безпосередньо вона не бере участі в господарській діяльності підприємства. Охарактеризуйте ситуацію з погляду законодавства.
4. Громадяни України : Лисенко, Довженко і Петренко вирішили заснувати аудиторську фірму. При цьому фірма займатиметься виключно наданням аудиторських послуг. Частка в статутному фонді кожного засновника така: Лисенко-45%, Довженко - 15%, Петренко-40%. Петренко не є аудитором. Керівником бути вирішено призначити Лисенко. Охарактеризуйте ситуацію з погляду чинного законодавства.
5. Громадянин України Самойленко вирішив отримати сертифікат аудитора. Для цього він подав документи до _____. Він представив диплом про вищу економічну освіту, трудову книжку, де зроблений запис про те, що він працював головним бухгалтером з 12.11.2008 року до 30.05.2010 в ПАТ “Будтехнологія”. Охарактеризуйте ситуацію з погляду законодавства.
6. Привести у відповідність із п.п. ак-лнета повноваження Аудиторської палати України (1) та Спілки аудиторів України (2).

Назва	Повноваження
1) Аудиторська палата України;	а) здійснює сертифікацію осіб, які мають намір займатися аудиторською діяльністю;
2) Спілка аудиторів України	б) вносить пропозиції до законодавчих органів і органів влади й управління при розробці законодавчих та правових актів з питань аудиторської діяльності, бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні;
	в) затверджує стандарти аудиту;
	г) розробляє науково обґрунтовану методику та рекомендації з питань аудиторської діяльності;
	д) сприяє зміцненню зв'язку між економічними науками, освітою та практикою, бере участь у навчальній та просвітницькій діяльності, сприяє підготовці кадрів, обміну досвідом, у тому числі - за кордоном;
	е) затверджує програми підготовки аудиторів та за погодженням з Національним банком України - програми підготовки аудиторів, які здійснюватимуть аудит банків;
	є) веде Реєстр аудиторських фірм та аудиторів;
	ж) розвиває міжнародне співробітництво;
	створює спільні ради з аудиторськими організаціями інших країн; може вступати в міжнародні громадські (неурядові) організації

	<p>аудиторів;</p> <p>з) здійснює контроль за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог Закону про аудиторську діяльність, стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів;</p> <p>і) здійснює заходи щодо забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок та організації контролю за якістю аудиторських послуг;</p> <p>к) регулює взаємовідносини між аудиторами (аудиторськими фірмами) в процесі здійснення; аудиторської діяльності; в разі необхідності - застосовує до них стягнення;</p> <p>л) проводить семінари, конференції та інші заходи, спрямовані на вдосконалення професійних знань аудиторів.</p>
--	---

7. Вибрати із п.п. права (1) та обов'язки(2) аудиторських фірм та аудиторів.

Назва	Перелік прав і обов'язків
1) права	<p>а) самостійно визначати форми і методи проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг на підставі чинного законодавства, стандартів аудиту та умов договору із замовником;</p> <p>б) в аудиторській діяльності дотримуватися вимог Закону про аудиторську діяльність та інших нормативно-правових актів, стандартів аудиту, принципів незалежності аудитора та відповідних рішень Аудиторської палати України;</p> <p>в) належним чином проводити аудит та надавати інші аудиторські послуги;</p> <p>г) отримувати необхідні документи, які мають відношення до предмета перевірки і знаходяться як у замовника, так і в третіх осіб;</p> <p>д) отримувати необхідні пояснення в письмовій чи усній формі від керівництва та працівників замовника;</p> <p>е) повідомляти власників, уповноважених ними осіб, замовників, про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;</p> <p>є) зберігати в таємниці інформацію, яка отримана при проведенні аудиту та виконанні інших аудиторських послуг; не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб;</p> <p>ж) перевіряти наявність майна, грошей, цінностей, вимагати від керівництва суб'єкта господарювання проведення контрольних оглядів, замірів виконаних робіт, визначення якості продукції, відносно яких здійснюється перевірка документів;</p> <p>з) відповідати перед замовником за порушення умов договору відповідно до договору та закону;</p> <p>і) обмежувати свою діяльність наданням аудиторських послуг та іншими видами робіт, які мають безпосереднє відношення до надання аудиторських послуг, у формі консультацій, перевірок або експертиз;</p> <p>к) своєчасно подавати до аудиторської палати України звіт про свою аудиторську діяльність.</p> <p>л) залучати на договірних засадах до участі в перевірці фахівців різного профілю.</p>
2) обов'язки	

8. Визначити, які з нижчеперелічених підприємств і організацій підлягають обов'язковому аудиту:

- 1) Благодійний фонд «Талановиті діти України».
- 2) Аграрний коледж, що повністю фінансується з бюджету.
- 3) Недержавний пенсійний фонд «Час».
- 4) ПП «Казка».
- 5) Довірчий фонд «Каса взаємодопомоги».
- 6) Державний ощадний банк.
- 7) Підприємство з іноземними інвестиціями, які складають 25 %.
- 8) ПАТ КБ «Мегабанк».
- 9) Спільне підприємство «Імпекс».

Домашнє завдання

1. Письмово складіть перелік ознак, які характеризують аудиторську діяльність як підприємницьку.
2. З'ясуйте, яка саме інформація цікавить наступних користувачів фінансової звітності:

Користувачі	Характер інформації, що цікавить користувачів
Акціонери	
Працівники	
Позикодавці	
Постачальники	
Клієнти	
Працівники податкової інспекції	
Інвестори	

Практичне заняття № 3 за темою 2

Запитання для перевірки знань

1. Яким чином поділяють метод аудиту? Назвіть і охарактеризуйте загальнонауковий метод аудиту. Дайте визначення методу аудиту взагалі.
2. На які групи поділяють метод аудиту? Назвіть і охарактеризуйте ці групи. Дайте коротку характеристику власне аудиторських методів.
3. Яким способом може використовуватись метод аудиту і в чому полягає сутність цього способу.
4. Що розуміють під об'єктом аудиторської діяльності? Назвіть основні групи об'єктів аудиту. Як класифікують об'єкт аудиту по відношенню до різних видів аудиту?
5. Чим обумовлюють розмір винагороди аудиторів?
6. Яким чином розраховують договірну ціну аудиторських послуг?

7. Сформулюйте мету аудиторської перевірки і мету аудиту? Чим вони відрізняються?
8. Розкрийте сутність функціональних завдань аудиту.
9. На які групи поділяють принципи аудиту?
10. Назвіть і охарактеризуйте основні етичні принципи аудиту.
11. Що означає “принцип незалежності” і які аспекти він має?
12. Назвіть і охарактеризуйте основні методологічні принципи аудиту.
13. Як Ви розумієте поняття “якість аудиту”? Що представляє собою контроль якості аудиту? Які існують види та форми контролю якості аудиту?
14. Що виступає об’єктом зовнішнього й внутрішнього контролю аудиту?
15. Які питання досліджують у ході перевірки аудиторів (аудиторських фірм)?

Практичні завдання

1. З’ясуйте, за допомогою якого методу аудиту можна встановити?
  - на складі зберігаються надлишкові запаси будматеріалів;
  - дані виписок банку не відповідають записам у касовій книзі;
  - згідно з даними обліку, підприємством було продано більше цукру, ніж отримано від постачальників;
  - приміщення каси підприємства не відповідає вимогам щодо їх обладнання;
  - підприємством сплачено значна сума за консультаційні послуги за умов відсутності договору;
  - підписи у відомості про виплату заробітної плати - недостовірні;
  - у касі підприємства знаходяться проїзні квитки, які не обліковуються.
3. З’ясуйте, за допомогою якого методу аудиту (1- можна встановити наступні факти (а-ж)?

Методи аудиту	Господарські факти
1. Інвентаризація	а) на складі зберігаються надлишкові запаси будматеріалів;
2. Документальна перевірка	б) дані виписок банку не відповідають записам у касовій книзі;
3. Експертиза	в) згідно з даними обліку, підприємством було продано більше матеріалів, ніж отримано від постачальників;
4. Огляд	г) приміщення каси підприємства не відповідає вимогам щодо його обладнання;
5. Арифметична перевірка	д) підприємством сплачено значна сума за консультаційні послуги за умови відсутності договору;
6. Підтвердження	є) підписи у відомості про виплату заробітної плати - не достовірні;
	ж) у касі підприємства знаходяться проїзні квитки, які не обліковані.

3. З'ясуйте, як можна класифікувати об'єкти аудиту за наведеними ознаками в розрізі основних груп. Завдання виконайте у формі таблиці.

Об'єкти аудиту	За характером оцінки			За терміном знаходження в полі зору аудитора		
	тільки якісно	тільки кількісно	якісно і кількісно	постійно	періодично	одноразово
Активи						
Пасиви						
Господарські факти як процеси						
Економічні результати діяльності						
Організаційн і форми управління						
Методи управління						
Функції управління						

4. Розрахуйте договірну ціну аудиторських послуг за наступних умов:

- аудиторську перевірку проводять три аудитори;
- тривалість перевірки (згідно з планом) - 15 робочих днів;
- годинна ставка аудитора 80 грн.;
- накладні витрати складають 25%;
- аудиторська фірма планує свою прибутковість на рівні 15%.

Розрахуйте договірну ціну за умови, що аудиторська фірма є платником єдиного податку за ставкою 6% або 10%.

Проаналізуйте, за яких умов аудитор має змогу надати знижку з договірної ціни.

Рекомендації до вирішення завдання.

Вартість аудиторських послуг є договірною ціною. Розрахунок договірної ціни доцільно здійснювати за формулою:

$D = (K_{\text{лг}} \times \Gamma_{\text{с}} \times (1 + H_{\text{зп}})) \times (1 + H_{\text{в}}) \times (1 + P) \times (1 + \Pi) \times (1 + \text{ПДВ})$, де D – договірна ціна; $K_{\text{лг}}$ – кількість людино-годин, витрачених на перевірку (визначаються як добуток кількості аудиторів, що залучені до перевірки, і кількості годин їх роботи);

$\Gamma_{\text{с}}$ – годинна ставка аудитора, на якій базується його заробітна плата, грн.;

$H_{зп}$ – сума відсотків нарахувань на заробітну плату згідно з діючим законодавством;

H_v – накладні витрати, що включають витрати на оренду приміщень, рекламу, канцелярські товари, транспорт, утримання допоміжного персоналу, що не бере участі в перевітках і ін;

P – планова рентабельність діяльності аудиторської фірми, тобто її прибуток;

Π – відсоток податків, що сплачує аудиторська фірма згідно з діючим законодавством;

ПДВ – ставка податку на додану вартість.

5. Привести у відповідність функціональні завдання аудиту із п.п. 1-3 до їх змісту з п.п. а)-в).

Функціональні завдання аудиту	Зміст завдання
1) коригування і санації	а) передбачає дії аудитора безпосередньо в процесі господарської діяльності клієнта з метою попередження помилок, вибору оптимального варіанта управлінського рішення; б) передбачають, що у випадку, якщо за результатами проведеного аудиту аудитором були зроблені негативні висновки, останній може на прохання клієнта розробити рекомендації з виправлення викритих помилок і зловживань; в) передбачають, що аудитор на підставі даних, що одержані в процесі аудиту, розробляє пропозиції щодо перспективних питань розвитку господарюючого суб'єкта.
2) оперативного аудиту	
3) стратегічного аудиту	

6. Які принципи професійної етики порушуються у наступних ситуаціях:

- аудитор погодився за винагороду виправити окремі помилки обліку і звітності до того, як буде складений аудиторський висновок;

- аудитор після складання аудиторського висновку отримав цінний подарунок від клієнта за своєчасне виконання своїх зобов'язань;

- аудитор розповів своєму колезі щодо зловживань, які він викрив на фірмі, де йому довелося проводити аудит, з метою передачі свого професійного досвіду;

- аудитор відмовив у проведенні аудиту фірмі, керівництво якої (на думку аудитора) поставилось до нього неповажно;

- аудитор під час відпустки познайомився з керівником підприємства, який запросив його провести перевірку з метою встановлення довіри до головного бухгалтера, на що і погодився аудитор.

7. Незалежність аудитора має три аспекти: правова, етична та економічна. З'ясуйте, до якого аспекту відносяться наступні вимоги:

Вимоги до аудитора	Аспект незалежності		
	Правовий	Економічний	Етичний
Обмеження видів діяльності			
Обмеження видів послуг клієнту, що надаються одночасно			
Конфіденційність інформації			
Професійна компетентність			
Належне виконання професійних зобов'язань			
Індивідуальні відносини зі співробітниками та представниками клієнта			
Підвищення професійного рівня			
Відсутність фінансового інтересу у справах клієнта			

Зробіть висновки щодо розмежування незалежності.

8. Привести у відповідність форми контролю якості аудиту із п.п. 1-3 до їх змісту з п. п. а)-в).

Форми контролю	Зміст
1) попередній контроль	а) здійснюють при прийомі на роботу, призначенні аудитора (аудиторської бригади) на перевірку, узгодженні програми та плану перевірки, направленні на підвищення кваліфікації; б) полягає у здійсненні детального вивчення виконаних аудиторами (асистентами) робіт, оцінці обґрунтованості висновків, достатності зібраних доказів, правильності документування роботи як за формою, так і за суттю; в) здійснюють у процесі проведення аудиту, виявленні відхилень від програми, оцінки роботи асистентів.
2) поточний контроль	
3) подальший контроль	

Тема № 3. Контрольно-аудиторський процес

Мета практичних занять:

- сформулювати уявлення про зміст аудиторських дій на різних стадіях аудиту;
- закріпити знання щодо аудиторських ризиків та їх класифікації;
- закріпити знання щодо принципів і документування планування аудиторської перевірки;
- сформулювати уявлення про документування в аудиті;
- одержати навички складання попередньої документації;
- закріпити знання щодо оформлення робочої документації та її класифікації;
- одержати навички складання аудиторського висновку;
- одержати навички вибору виду аудиторського висновку;
- виконати передбачені практичні завдання.

Запитання для перевірки знань

1. Що таке аудиторський процес та з яких стадій він складається?
2. Які основні дії виконуються на підготовчо-узгоджувальній стадії?
3. Які основні дії виконуються на робочо-дослідницькій стадії?
4. Які основні дії виконуються на завершально-результативній стадії?
5. Як Ви розумієте “аудиторський ризик” і які складові він включає?
Охарактеризуйте кожен складову аудиторського ризику. Який рівень аудиторського ризику є припустимим і який зв’язок при цьому існує між його складовими? Розкрийте поняття “суттєвості” та її зв’язок із аудиторським ризиком.
6. Які принципи планування аудиту закладені в МСА? Які фактори аудитор враховує при визначенні тривалості етапів аудиторської перевірки?
7. У чому полягає методика календарного планування аудиторської перевірки?
8. На які види поділяють документацію в аудиті?
9. Що входить до складу попередньої документації в аудиті?
10. Які питання зазначають у листі-зобов’язанні? Чи складається щоразу лист-зобов’язання при повторній перевірці? За яких умов необхідно скласти новий лист-зобов’язання при повторній перевірці?
11. Який документ засвідчує факт досягнення домовленості між замовником і виконавцем щодо проведення аудиторської перевірки?
12. Які розділи включають до договору на проведення аудиту? Які додатки може мати договір на проведення аудиту?
13. Які питання слід урахувати аудиторів під час розробки загального плану аудиторської перевірки?
14. У чому полягають відмінності загального плану і програми аудиту?
15. В якому плановому аудиторському документі є посилання на робочий документ?
16. Які функції виконує календарний графік аудиторської перевірки і які рішення можуть приймати на його підставі?
17. Як визначають робочу документацію аудиту? Яким МСА регламентуються основні вимоги до неї? Які функції виконують робочі документи аудитора? Які фактори впливають на форму і зміст робочих документів?
18. Що являє собою ”сукупність робочих документів аудитора”? Числою власністю вони є?
19. За якими ознаками класифікують робочі документи аудитора?
20. Яку документацію складають на завершальній стадії аудиторської перевірки?
21. Як визначають аудиторський висновок? Які розділи має аудиторський висновок? Які терміни призначають для висловлення аудиторської думки?

22. Які існують види аудиторських висновків у відповідності до МСА 700?
23. За яких умов аудитор видає звичайний (безумовно-позитивний) висновок?
24. Що таке "модифікований висновок"?
25. Які обставини унеможливають видачу безумовно-позитивного висновку?
26. Які наслідки має обмеження обсягу аудиторської перевірки з урахуванням суттєвості обставин?
27. Які наслідки має незгода з управлінським персоналом з урахуванням суттєвості обставин?
28. Які обставини є підставою для висловлення умовно-позитивної думки аудитора?
29. Які обставини є підставою для висловлення негативної думки аудитора?
30. Які обставини є підставою для відмови від висловлення думки аудитора?
31. Яку форму, як правило, має звіт аудитора перед замовником?

Практичні завдання

1. У договорі на проведення аудиту вказують основні аспекти відповідальності сторін. Основні з них зазначені в таблиці, що наведена нижче. З'ясуйте відповідальну сторону за наступне:

Аспект відповідальності	Відповідальність	
	Аудитора	Замовника
за достовірність наданої аудиторам інформації		
за якість виконаних робіт		
за дотримання термінів робіт		
за виявлені відхилення і порушення, за фінансові результати і звітність по них у разі невиконання рекомендацій аудитора		
за істотні помилки, що можуть залишитися не знайденими		
за дотримання принципів аудиту при виконанні робіт		
за невиконання зобов'язань прийому і оплати винагороди за роботу		
за помилки, що виявленні після завершення аудиторської перевірки		
за початкові залишки при першому проведенні аудиту		
за порушення умов конфіденційності інформації		

2. На основі даних умови завдання згрупуйте документи за стадіями процесу аудиту:

- документи підготовчо-узгоджувальної стадії;
- документи робочо-дослідницької стадії;
- документи завершально-результативної стадії.

Результати необхідно оформити у вигляді розташованої нижче таблиці

Номер документа	Назва робочого документа	Стадія застосування (або використання)
	Договір на аудиторську перевірку	
	Загальний план аудиту	
	Робоча програма аудиторської перевірки	
	Документація аналізу й оцінки системи бухгалтерського обліку	
	Документація оцінки внутрішнього контролю	
	Документація оцінки аудиторського ризику	
	Баланс	
	Звіт про прибутки і збитки	
	Звіт про рух грошових коштів	
	Звіт про власний капітал	
	Примітки до фінансової звітності	
	Опис облікової політики підприємства	
	Акт виконання робіт	
	Пояснювальна записка від керівника про достовірність і повноту наданої аудитору інформації	
	Аудиторський висновок	
	Аудиторські тести	
	Акти звірки	
	Копія статуту підприємства-клієнта	
	Копія установчої угоди	
	Протокол загальних зборів акціонерів	
	Звіт аудитора перед замовником	
	Інформація про розподіл дивідендів	
	Інформація про використання методів оцінки запасів	
	Витяг із висновку внутрішнього аудиту	
	Інформація попереднього незалежного аудиту	

3. Розрахуйте загальний аудиторський ризик за умови, що внутрішній ризик системи обліку 75%, ризик системи внутрішнього контролю 50%, а ризик невиявлення 10%. Сформулюйте думку щодо його прийнятності.

4. Заповніть відсутні дані в таблиці.

Внутрішній ризик (ВР)	Ризик контролю (РК)	Ризик невиявлення (РН)	Загальний аудиторський ризик (ЗАР)	Ознака рівня ризику (прийнятний/неприйнятний)
0,7		0,15	0,084	
	0,45	0,34	0,077	
0,6	0,8		0,336	
1,0	1,0	0,33		
0,75		0,08	0,024	
	0,7	0,15	0,084	
0,9	0,7		0,025	

5. Заповніть відсутні дані в таблиці.

Значення елементів ризику			Ризик	Ступінь упевненості
ВР	РК	РН при		
		ЗАР=0,05		
0,65	0,8	0,096		
1	0,95	0,053		
0,75	0,4	0,167		
0,8	0,7	0,089		

6. Використовуючи наведену таблицю, проаналізуйте подані види аудиторських висновків і умови їх видачі. Віднесіть необхідні умови до відповідного виду аудиторського висновку.

Види аудиторських висновків	Умови їх видачі
	За умови наявності нефундаментальної невпевненості та незгоди
	<i>Якщо дотримані такі умови:</i> аудитор отримав вичерпну інформацію і пояснення, які необхідні для проведення аудиту; надана інформація є достатньою для відображення реального стану суб'єкта перевірки; є адекватні дані з усіх питань, суттєвих з погляду достовірності та повноти вмісту інформації; фінансову документацію складено згідно з прийнятою суб'єктом перевірки системою бухгалтерського обліку, яка відповідає існуючим законодавчим і нормативним вимогам; звітність ґрунтується на достовірних облікових даних, які не містять протиріч; форма звітності відповідає затвердженій у встановленому порядку
	При наявності фундаментальної невпевненості
	При неможливості на підставі наведених аргументів сформулювати висновок про стан справ у клієнта

7. Використовуючи таблицю, яку наведено нижче, проаналізуйте подані обставини, що є умовами видачі різних видів аудиторських висновків. Укажіть вид аудиторського висновку за наявності наведених умов.

Обставини аудиторської перевірки	Вид аудиторського висновку
Обмеження обсягу аудиторської перевірки за умов несуттєвого впливу неперевірених сфер обліку на фінансову звітність підприємства	
Обмеження обсягу аудиторської перевірки за умов суттєвого впливу неперевірених сфер обліку на фінансову звітність підприємства	
Незгода з управлінським персоналом щодо облікових рішень, що суттєво впливають на фінансову звітність підприємства	
Незгода з управлінським персоналом щодо облікових рішень, що несуттєво впливають на фінансову звітність підприємства	

Домашнє завдання

1. На основі даних умови завдання 2 згрупуйте робочі документи аудитора за такими ознаками:

- спосіб і джерела отримання;
- термін використання;
- за ступенем стандартизації;
- за змістом аудиторських послуг;
- за часом зберігання.

2. Якщо необхідний ступінь упевненості в результатах роботи аудитора буде заплановано на рівні 90%, $ZAR=0,03$, а внутрішній ризик на рівні 0,5, то чому дорівнюватиме ризик контролю?

3. Який обсяг інформації клієнта щодо об'єкту перевірки має бути протестовано, якщо $ZAR=0,03$, внутрішній ризик на рівні 0,8, ризик контролю – 0,3?

Тема № 4. Наукова організація інформаційного забезпечення аудиту.

Мета практичного заняття:

- проаналізувати зміст постулатів аудиту;
- сформулювати уявлення про загальноприйняті стандарти аудиту;
- закріпити знання щодо застосування Міжнародних стандартів аудиту в Україні;

- сформулювати уявлення про фактори, що впливають на твердження щодо достатності й відповідності аудиторських доказів;
- закріпити знання щодо класифікації аудиторських доказів;
- одержати навички визначення доказового значення аудиторських доказів;
- закріпити знання щодо тестів і процедур одержання аудиторських доказів;
- виконати передбачені практичні завдання.

Запитання для перевірки знань

1. Що слід розуміти під "постулатом"? Як сформулювали постулати аудиту Р.Мауц і Х.Шараф? Які зміни вніс К.Робертсон в постулати аудиту?
2. Що являють собою стандарти і стандартизація аудиту? Назвіть рівні стандартів аудиту.
3. Сформулюйте і охарактеризуйте загальні стандарти аудиту.
4. У чому полягає сутність робочих стандартів аудиту?
5. У чому полягає сутність стандартів аудиторської звітності?
6. Які стандарти аудиту діють в Україні?
7. Охарактеризуйте правове положення Міжнародних стандартів аудиту і їх застосування. Яку мету має застосування Міжнародних стандартів аудиту у світі?
8. Що розуміють під аудиторськими доказами?
9. Що розуміють під тестами контролю?
10. Що розуміють під процедурами по суті?
11. Охарактеризуйте критерії достатності і відповідності аудиторських доказів. Які фактори впливають на достатність і відповідність аудиторських доказів?
12. Які докази повинен отримати аудитор при застосуванні тестів системи контролю?
13. Які докази повинен отримати аудитор при застосуванні процедур по суті?
14. Назвіть ознаки, за якими класифікують аудиторські докази.
15. Охарактеризуйте ступінь довіри до аудиторських доказів з точки зору їх класифікаційних ознак.
16. Що розуміють під доказовим значенням аудиторських доказів? Як вони ранжуються за вказаною ознакою?
17. Назвіть і охарактеризуйте процедури отримання аудиторських доказів.

Практичні завдання

1. Вибрати із п.п. постулат (1-8), який відповідає його змісту із п. п. а-ж.

Постулат	Зміст постулату
<p>1. Фінансова звітність і фінансові документи мають бути перевірені.</p> <p>2. Конфлікт аудитора і адміністрації не є неминучим.</p> <p>3. Фінансова звітність та інша інформація, що підлягає перевірці, не містить обумовлених таємною змовою або інших незвичних перекручень.</p> <p>4. Задовільна система внутрішнього контролю унеможливує виникнення невідповідностей (порушень правил роботи).</p> <p>5. Постійне дотримання стандартів дає змогу мати об'єктивну картину щодо фінансового стану і результатів господарської діяльності.</p> <p>6. Те, що було справедливим для підприємства в минулому, буде справедливим і в майбутньому, якщо немає доказів протилежного.</p> <p>7. Якщо перевірка фінансової інформації виконується з метою висловлення незалежної думки, то діяльність аудитора регламентується тільки його повноваженнями.</p> <p>8. Професійний статус незалежного аудитора адекватний його професійним зобов'язанням.</p>	<p>а) цей постулат повинен створювати довіру і взаємну підтримку між тими, хто перевіряє і кого перевіряють;</p> <p>б) сутність цього постулату зводиться до повного перенесення відповідальності з аудитора на його клієнта за умови, що вся документація, яка надана для перевірки, складена правильно;</p> <p>в) аудитор не може дати висновок, якщо йому не були надані всі необхідні документи, а також коли були виявлені серйозні викривлення звітності;</p> <p>г) після проведеної перевірки в наступному звітному періоді буде ще як мінімум одна;</p> <p>д) чим краще, ефективніше організований внутрішній контроль на фірмі клієнта, чим об'єктивніший його облік і звітні дані, тим, відповідно, аудитора чекає менше роботи;</p> <p>е) цей постулат необхідний для забезпечення зіставлення звітності;</p> <p>є)) зміст цього постулату зводиться до відповідного професіоналізму аудиторів;</p> <p>ж) цей постулат свідчить про незалежність аудитора.</p>

2. Знайдіть у Законі України «Про аудиторську діяльність» відповідні статті, що віддзеркалюють загальні аудиторські стандарти. Завдання виконайте у формі таблиці.

Загальні стандарти аудиту	Статті Закону України «Про аудиторську діяльність»
аудиторська перевірка повинна виконуватись особою (особами), яка має необхідну академічну і технічну підготовку як аудитора	
аудитор (аудитори) повинен бути неупередженим і незалежним від об'єкта перевірки	
виконуючи процедури перевірки і готуючи аудиторські звіти, аудитори повинні відповідально ставитися до роботи, яку вони виконують	

3. В Україні діють Міжнародні стандарти аудиту і Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Дайте їх порівняльну характеристику у формі таблиці:

Ознака	Міжнародні стандарти аудиту	Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку
Сфера застосування		
Юридична сила		
Обов'язковість застосування		
Наслідки порушення		
Зміст положень		

4. Розташуйте аудиторські докази за ступенем доказового значення, починаючи з найголовнішого:

- первинні документи (1)
- облікові записи (облікові реєстри) (2)
- матеріали внутрішньогосподарського контролю (3)
- дані, що отримані аудитором при проведенні фактичного та документального контролю об'єктів аудиту (4)
- матеріали попередніх перевірок та ревізій (5)
- звітність (фінансова, податкова та ін.) (6)
- неофіційні документи (7)
- плани, кошториси, калькуляції (8)
- допоміжні документи. (9)
- головна книга. (10)

5. Підприємством ВАТ “Промінь” був укладений договір поставки металопластикового профілю приватній фірмі “Крос-вікно”. Умови договору були виконані частково. Документи, що підтверджують здійснення поставок, викликали в аудитора сумніви щодо їх достовірності. Які процедури отримання аудиторських доказів аудитор повинен застосувати? Назвіть необхідні для формулювання аудиторської думки докази з урахуванням їх доказового значення.

6. Які докази повинен отримати аудитор для встановлення повноти, законності та достовірності наведених операцій. Завдання виконайте у формі таблиці.

Операції з	Аудиторські докази			
	Зовнішні	Внутрішні	Візуальні	Документальні
грошовими коштами				
основними засобами				
матеріалами				
дебіторської заборгованості				
оплати праці				
довгострокових кредитів				
кредиторської заборгованості				

Домашнє завдання

1. При перевірці касової дисципліни аудитором було застосовано документальну перевірку. Згідно з прибутковим касовим ордером №38 від 02.02.20XX р. до каси надійшла виручка, яку здав реалізатор Петренко, у сумі 2430 грн. У касовій книзі вказана сума оприбуткована 02.02.20XX р. При зіставленні зі звітом касира було встановлено, що на відміну від касової книги, в звіті касира ця сума відсутня. Аудитором були застосовані додаткові процедури отримання аудиторських доказів – опитування працівників. Реалізатор Петренко дав письмове роз'яснення, згідно з яким він не підтвердив факт внесення готівки до каси 02.02.20XX р.

Які процедури використав аудитор для отримання аудиторських доказів? Які аудиторські докази були отримані аудитором? Які висновки має зробити аудитор на підставі отриманих аудиторських доказів?

Тема №5. Аудит у комп'ютерному середовищі.

Мета практичного заняття:

- розглянути систему обробки облікової інформації на ПЕОМ;
- розглянути особливості планування аудиту в комп'ютерному середовищі;
- розглянути особливості проведення аудиту в умовах ЕСОД;
- вивчити систему комп'ютеризації зовнішнього та внутрішнього аудиту;
- закріпити знання про комп'ютерні шахрайства.

Запитання для перевірки знань

1. Які основні відмінності комп'ютерної технології первинного документування?
2. Які особливості проведення інвентаризації при використанні комп'ютерної техніки?
3. Яким чином здійснюється оцінка в комп'ютерних програмах бухгалтерського обліку?
4. Яким вимогам до рівня освіти має відповідати аудитор для роботи у середовищі електронної системи обробки даних (ЕСОД)?
5. Яка послідовність перевірки аудитором особливостей функціонування ЕСОД?
6. За яких умов до проведення аудиту в ЕСОД може залучатися експерт?
7. Які особливості розподілу відповідальності між експертом і аудитором при перевірці звітності, що сформована програмним продуктом замовника?
8. Яка мета аудиту в умовах ЕСОД?

9. Чи зберігаються основні елементи методики проведення аудиту в умовах ЕСОД?
10. З'ясувати, як зміниться модель оцінки аудиторського ризику при використанні замовником ЕСОД?
11. Які ознаки притаманні комп'ютерному шахрайству?
12. Які існують заходи щодо запобігання комп'ютерному шахрайству?

Практичні завдання

1. Виконати тест у таблиці, проставивши відповідні позначки навпроти наведених нижче тверджень (так – «+», ні – «-»):

Відповідь	№ за п.	Твердження
		При застосуванні комп'ютерних технологій підвищуються вимоги до кваліфікації облікового персоналу.
		При застосуванні комп'ютерних технологій загальний аудиторський ризик знижується.
		Автоматизація обліку забезпечує конфіденційність інформації, перешкоджає її втраті.
		Проведення аудиту в умовах ЕСОД потребує залучення кваліфікованого експерта.
		За умови застосування ЕСОД підприємством-замовником система внутрішнього контролю може вважатися абсолютно надійною.
		Застосування автоматизованих систем обліку дозволяє скоротити час на виконання однотипних облікових операцій.
		Система електронного документообігу підприємства-замовника не забезпечує виявлення осіб, що вчинили порушення.
		Застосування автоматизованих систем обліку підприємством-клієнтом полегшує проведення аудитором процедур документальної перевірки.
		Аудит у комп'ютерному середовищі підприємства-замовника вимагає обов'язкового використання аудитором додаткових спеціалізованих програм.
		Якщо аудитор не користується спеціальною аудиторською програмою, ризик не виявлення становить 100 %.

Змістовий модуль (ЗМ) 2. Контрольно-аудиторський процес і методика аудиту найважливіших напрямів діяльності підприємств

Тема № 6. Методика аудиту статуту та установчих документів суб'єкта господарювання.

Тема № 7. Методика аудиту об'єктів приватизації.

Тема № 8. Методика аудиту операцій з цінними паперами.

Тема № 9. Методика аудиту інвестиційної та довірчої діяльності.

Тема № 10. Методика аудиту експортно-імпортних та валютних операцій.

Тема № 11. Методика аудиту фінансового стану підприємства.

Тема № 12. Методика аудиту організації обліку і фінансової звітності підприємства.

Практичні завдання

Ситуація 1. 10.08.2010 р. громадяни України отримали Свідоцтво про державну реєстрацію товариства з обмеженою відповідальністю. Зареєстрований розмір статутного фонду становить 65000 грн. До моменту реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю кожен з учасників вніс до статутного капіталу 50 відсотків вказаного в установчих документах вкладу. Внесення до статутного капіталу грошей підтверджується документами, виданими банківською установою. Протягом 2011 року засновники планують внести 27500 грн. Решту статутного капіталу планується внести в 2012 році. Сформулюйте думку аудитора.

Ситуація 2. Зі складу десятих учасників ТОВ, розмір статутного фонду якого становить 100 тис. грн., вийшов учасник – фізична особа Іванов І.І. (його частка – 25 %, що у вартісному вираженні дорівнює 25 тис. грн.). Одночасно було прийняте рішення про збільшення статутного фонду до існуючого розміру (100 тис. грн.) шляхом прийняття до складу ТОВ двох нових учасників – фізичних осіб Бондаренко Б. А. і Петренко П. П. із частками 10% і 15% відповідно. При цьому Петренко П. П. має намір здійснити внесок майном, яке є об'єктом застави. Сформулюйте думку аудитора.

Ситуація 3. За результатами звітного року загальними зборами акціонерів ПАТ «Мрія» було прийняте рішення щодо виплати дивідендів. Їх

виплата була здійснена у січні поточного року без сплати податку на дивіденди і без утримання податку з доходів фізичних осіб. Сформулюйте думку аудитора.

Ситуація 4. 05.02.200X р. з каси підприємства видано аванс в сумі 2500\$ на відрядження. Курс НБУ на дату видачі - 8,33 грн/\$. Авансовий звіт представлено і затверджено на суму 2450\$ за курсом 8,30 грн/\$. Курс НБУ на дату авансового звіту 8,30 грн/\$. Укажіть порушення.

Ситуація 5. Підприємство ТОВ «Схід» придбало обладнання вартістю 55000 грн. за рахунок отриманого раніше кредиту. При цьому були здійснені наступні витрати:

- з транспортування обладнання 2000 грн.,
- вартість послуг з монтажу обладнання – 1000 грн.,
- витрати на сплату відсотків за користування кредитом – 500 грн.,
- витрати зі страхування ризиків доставки обладнання – 200 грн.

Бухгалтером підприємства визначена первісна вартість обладнання в сумі 55500 грн. Визначте порушення та сформулюйте думку аудитора з приводу встановленого.

Ситуація 6. Фірма в першому півріччі 200X р. придбала бухгалтерські програми "Гросс-бух" і "Бізнес-експерт", загальна вартість яких дорівнює 4000 грн. Витрати на їх придбання та надходження були віднесені до складу адміністративних витрат у повній сумі. Сформулюйте думку аудитора з приводу встановленого.

Ситуація 7. Підприємство «Троянда» прийняло на відповідальне зберігання будівельні матеріали загальною вартістю 10000 грн. При проведенні аудиту фінансової звітності було встановлено, що при складанні річного балансу підприємства ця сума була відображена в рядку «Виробничі запаси». Сформулюйте думку аудитора з приводу встановленого.

Ситуація 8. Підприємство розмістило на депозит 100,0 тис. грн під 18 % річних. За депозитом «до запитання» процентна ставка — 3 % річних. Виникає загроза податкового боргу в сумі 30,0 тис. грн з 03.03.2008 р. У цій ситуації підприємство звернулося до аудитора за консультацією: чи варто розривати депозитний договір, якщо строк його дії закінчується 31.05.2008 р.?

Допоміжна інформація: Як відомо, несплачені вчасно податкові зобов'язання стають податковим боргом. У такому випадку активи підприємства переходять у податкову заставу, обмежуються права платника на вільне здійснення деяких операцій і т. д. Згодом розпочинається процедура примусового стягнення активів підприємства в рахунок погашення податкового

боргу. Тому коли в підприємства є кошти на депозиті й виникає загроза виникнення податкового боргу, слід проаналізувати, що «вигідніше» - розірвати депозитний договір, втратити частину доходу, але заплатити податкові зобов'язання, чи дочекатися права податкової застави і примусового стягнення цих коштів. При погашенні податкового боргу в строк: до 30 календарних днів сума штрафу — 10 %; до 90 календарних днів — 20 %; більше 91 календарного дня — 50%.

Ситуація 9. Підприємство придбало обладнання первісною вартістю 330 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання за попередньою оцінкою складає 10 000 грн. Термін корисного використання визначений у 4 роки. Підприємством вибрано прямолінійний метод нарахування амортизації. У перший рік експлуатації сума амортизації склала 80 000 грн. Після одного року експлуатації термін корисного використання було переглянуто до трьох років, а ліквідаційна вартість визначена в сумі 15 000 грн. Бухгалтером був зроблений перерахунок суми амортизації за перший рік експлуатації й донарахована амортизація в сумі 25 000 грн. У другий і третій рік експлуатації бухгалтером визначена сума амортизації 105 000 грн. Сформулюйте думку аудитора з приводу встановленого.

Ситуація 10. Торговельне підприємство придбало 3 принтери вартістю 6600 грн. кожний і 10 калькуляторів вартістю 126 грн. кожний. Один принтер і два калькулятори були придбані для власних потреб. При складанні фінансової звітності у балансі ці активи знайшли відображення у рядку «Основні засоби» на суму 21060 грн.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Згідно з навчальним планом з курсу „Аудит” передбачена самостійна робота.

При виконанні самостійної роботи студенти відпрацьовують навички роботи з професійною літературою. Студент має протягом семестру опанувати матеріал лекцій та додаткової літератури згідно з наведеним переліком. Уся необхідна інформація щодо організації самостійної роботи з курсу «Аудит» наведена у відповідних методичних вказівках і доводить її до відома студентів, які починають вивчати дисципліну, на першому занятті.

У рамках самостійної роботи студенту пропонується розкрити одну з тем графічним методом.

Програмою вивчення курсу „Аудит” для аудиторних занять не відводять час на вивчення такого важливого питання, як договірні відносини в аудиті. Договір на проведення аудиту або надання аудиторських послуг є офіційним документом, що юридично регламентує взаємовідносини аудиторської фірми (аудитора) із замовником і містить перелік прав та обов'язків сторін. Тому

правила складання і структуру договору необхідно знати і аудитору, і замовнику. Предмет договору студент обирає самостійно. Цей вид самостійної роботи передбачає вивчення спеціальної літератури з аудиту та питань договірних відносин в аудиті.

Складання проекту аудиторського висновку здійснюють з урахуванням рекомендацій, що наведені в методичних вказівках до самостійної роботи та матеріалах навчальної літератури. Аудиторський висновок є умовним, тому порушення та інші недоліки в ньому - не відображаються.

Під час самостійної роботи студент складає звіт, який підтверджує виконання встановленої програми. Звіт про самостійну роботу складається з наступних частин:

1. Письмова доповідь за встановленою темою.
2. Розроблений наочний матеріал на відповідне питання.
3. Договір на проведення аудиту (із загальним планом та календарним графіком перевірки).
4. Проект аудиторського висновку.

Виконаний у повному обсязі і відповідно оформлений звіт із самостійної роботи подають викладачу (лектору) не менше ніж за 10 днів до проведення підсумкового контролю знань. Студентів, які несвоєчасно надали на перевірку звіт ЩОДО виконання самостійної роботи, до підсумкового контролю не допускають.

План підготовки до виконання самостійної роботи студента

№	Вид самостійної роботи	Тривалість у годинах	
		МБО, МОМС, МОМГ, МОПЕК, ЛОГ	МГКТС
1.	Вивчення лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять	16	12
2.	Підготовка письмової доповіді на семінар та її оформлення	10	12
3.	Розробка наочного матеріалу за темою	6	8
4.	Складання договору на проведення аудиту або надання аудиторських послуг	16	24
5.	Проект аудиторського висновку	6	6
6.	Підготовка до складання заліку	4	4
	Усього	58	66

1. Вивчення лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять

Студент мусить протягом семестру при підготовці до практичних занять вивчити матеріал лекцій та додаткової літератури згідно з наведеним переліком. На підготовку до практичних занять відводять по 1 годині на 1 годину практичного заняття.

Зміст	Джерело (сторінки)
1	2
Змістовий модуль (ЗМ) 1. Теоретичні та організаційні аспекти аудиторської діяльності. (54 год./ 1,5 кредиту)	
Тема 1. Суть і функції економічного контролю.	8 (с.27-134, 207-262); 9 (с.26-45); 11 (10-29);
Тема 2. Аудиторський контроль, його зміст, класифікація, організація і планування.	11 (с.7-15); 9 (с.8-16)
Тема 3. Контрольно-аудиторський процес та його стадії.	8 (с.187-205); 9 (с.121-134, 220-239);
Тема 4. Наукова організація інформаційного забезпечення аудиту.	8 (с.135-160); 9 (с.182-188);
Тема 5. Аудит у комп'ютерному середовищі.	11 (35-40)
Змістовий модуль (ЗМ) 2. Контрольно-аудиторський процес та методика аудиту найважливіших напрямів діяльності підприємств	
Тема 6. Методика аудиту статуту і установчих документів суб'єкта господарювання.	9 (с.324-336, 386-389, 421-425, 449-453, 485-488, 501-504, 530-532, 550-554, 574-575) 11 (с.134-213), 14 (с.275-386)
Тема 7. Методика аудиту об'єктів приватизації.	9 (с.324-336, 386-389, 421-425, 449-453, 485-488, 501-504, 530-532, 550-554, 574-575) 11 (с.134-213), 14 (с.275-386)
Тема 8. Методика аудиту операцій з цінними паперами.	9 (с.324-336, 386-389, 421-425, 449-453, 485-488, 501-504, 530-532, 550-554, 574-575) 11 (с.134-213), 14 (с.275-386)
Тема 9. Методика аудиту інвестиційної та довірчої діяльності.	9 (с.324-336, 386-389, 421-425, 449-453, 485-488, 501-504, 530-532, 550-554, 574-575) 11 (с.134-213), 14 (с.275-386)
Тема 10. Методика аудиту експортно-імпортних та валютних операцій.	9 (с.324-336, 386-389, 421-425, 449-453, 485-488, 501-504, 530-532, 550-554, 574-575) 11 (с.134-213), 14 (с.275-386)
Тема 11. Методика аудиту фінансового стану підприємства.	9 (с.324-336, 386-389, 421-425, 449-453, 485-488, 501-504, 530-532, 550-554, 574-575) 11 (с.134-213), 14 (с.275-386)
Тема 12. Методика аудиту організації обліку і фінансової звітності підприємства.	9 (с.324-336, 386-389, 421-425, 449-453, 485-488, 501-504, 530-532, 550-554, 574-575) 11 (с.134-213), 14 (с.275-386)

До звіту про самостійну роботу підготовку лекційного матеріалу не включають.

2. Підготовка доповіді на практичні заняття

При підготовці доповіді на практичні заняття (семінари) студенти відпрацьовують навички роботи з професійною літературою. Номер теми доповіді визначають відповідно до номера в списку групи. Темі доповідей на семінари:

1. Класифікація видів економічного контролю. Відмінність аудиту від інших форм контролю.
2. Виникнення, становлення і розвиток аудиту.
3. Розвиток аудиту у Великобританії та США.
4. впровадження аудиту в країнах СНД.
5. Виникнення та становлення українського аудиту.
6. Організаційно-правові форми здійснення аудиторської діяльності.
7. Сертифікація аудиторів.
8. Принцип професійної етики аудитора.
9. Права та обов'язки аудиторських фірм і аудиторів.
10. Відповідальність аудиторів.
11. Особливості обов'язкового аудиту.
12. Органи управління аудиторською діяльністю в Україні.
13. Аудиторська палата України (АПУ). Регіональні відділення Аудиторської палати.
14. Спілка аудиторів України.
15. Ринок аудиторських послуг.
16. Методи отримання аудиторських доказів.
17. Система ризиків в аудиті.
18. Контрольно-аудиторський процес та його стадії.
19. Документування аудиторського процесу.
20. Призначення, класифікація і функції робочих документів аудитора.
21. Структура та види аудиторського висновку.
22. Постулати аудиту.
23. Міжнародні стандарти аудиту.
24. Теоретично-організаційні аспекти внутрішнього аудиту.
25. Порівняльна характеристика внутрішнього й зовнішнього аудиту.
26. Поняття та класифікація аудиторських доказів.
27. Реалізація матеріалів аудиторської перевірки.
28. Аудит в комп'ютерному середовищі.
29. Методика аудиту установчих документів суб'єкта господарювання.
30. Методика аудиту об'єкта приватизації.
31. Методика аудиту операцій з цінними паперами.
32. Методика аудиту інвестиційної та довірчої діяльності.
33. Методика аудиту експортно-імпортних та валютних операцій.

34. Методика аудиту фінансового стану підприємства.
35. Методика аудиту організації обліку і фінансової звітності підприємства.

3. Розробка наочного матеріалу за темою

Педагогічна наука має безліч прикладів щодо якості запам'ятовування навчального матеріалу, зображеного графічним способом, тобто в схемах, рисунках та ін. У зв'язку з цим студенту пропонується розкрити одну з тем графічним методом. Студент мусить проявити вміння узагальнювати інформацію згідно з наведеним нижче переліком. Номер теми для розробки наочного матеріалу визначають відповідно до номера в списку групи.

1. Історичні етапи розвитку аудиту.
2. Класифікація аудиту за його видами.
3. Види аудиторських послуг.
4. Відмінності аудиту і ревізії.
5. Відмінності зовнішнього й внутрішнього аудиту.
6. Функціонально-управлінська структура аудиторської фірми.
7. Класифікація клієнтів аудиторських фірм.
8. Користувачі фінансової інформації.
9. Управління аудиторською діяльністю в Україні.
10. Структура та функції АПУ.
11. Суб'єкти аудиторської діяльності в Україні.
12. Методологічні принципи аудиту.
13. Принципи професійної етики.
14. Алгоритм укладання договору на проведення аудиту.
15. Процес здійснення аудиту та його стадії.
16. Об'єкти аудиторської діяльності.
17. Порядок оцінки системи внутрішнього контролю.
18. Етапи планування аудиторської перевірки.
19. Види відповідальності аудитора.
20. Система ризиків в аудиті.
21. Методи аудиту (загальнонаукові й власне, аудиторські).
22. Власн аудиторський метод аудиту.
23. Методи отримання аудиторських доказів.
24. Види помилок в аудиті.
25. Прийоми аудиторського дослідження документів.
26. Види інвентаризації, що використовують в аудиті.
27. Документи в аудиті.
28. Призначення і функції робочих документів аудитора.
29. Класифікація робочих документів аудитора.
30. Структура аудиторського висновку.
31. Алгоритм вибору аудиторського висновку.
32. Види аудиторських висновків.

33. Загальна схема аудиту активів підприємств.
34. Загальна схема аудиту пасивів підприємств.
35. Загальна схема проведення аудиту фінансової звітності.

Розроблений наочний матеріал наводять у звіті про самостійну роботу студента.

4. Складання договору на проведення аудиту

Програмою вивчення курсу „Аудит” для аудиторних занять не відведений час на вивчення такого важливого питання, як договірні відносини в аудиті. Договір на проведення аудиту або надання аудиторських послуг є офіційним документом, що юридично регламентує взаємовідносини аудиторської фірми (аудитора) із замовником і містить перелік прав та обов'язків сторін. Тому правила складання і структуру договору необхідно знати і аудитору, і замовнику. Предмет договору студент обирає самостійно. Цей вид самостійної роботи передбачає вивчення спеціальної літератури з аудиту та питань договірних відносин в аудиті.

Договір на проведення аудиту є основним документом, що засвідчує факт досягнення домовленості між замовником і виконавцем про проведення аудиторської перевірки.

Договір документально засвідчує, що сторони дійшли згоди з усіх пунктів, що зумовлені в ньому. Для того, щоб уникнути неправильного розуміння сторонами взятих на себе зобов'язань, умов їх виконання і прийнятого рівня відповідальності, необхідно максимально обумовити в договорі всі істотні аспекти взаємовідносин, що виникають у зв'язку з його висновком.

Укладанню договору може передувати обмін листами між аудитором і клієнтом. Лист-пропозиція аудитора підтверджує його згоду на поставлене завдання, масштаб аудиту і може містити положення щодо меж відповідальності аудитора перед клієнтом, форми представлення звіту аудитора і його висновку та інших моментів, про які аудитор вважає за необхідне домовитися до початку перевірки. Відправленню листа-пропозиції може передувати етап обстеження об'єкта аудиту з метою визначення об'ємів роботи, якщо аудитор вважає за необхідне проведення такого обстеження.

Після обміну листами і на їх основі укладають договір на проведення аудиту. Листи можуть бути невід'ємною складовою частиною або додатком до договору, якщо це буде обумовлено договором.

Зміст договору

Зміст договору на проведення аудиту може бути різним залежно від конкретних обставин. Але існує ряд моментів, що в будь-якому випадку повинні знайти відображення в договорі. Обов'язково в договорі мають бути обумовлені такі положення:

- мета аудиту;

- масштаб аудиту, включаючи посилання на чинне законодавство, нормативи (поняття масштабу аудиту включає в себе необхідний обсяг і глибину перевірки; склад, кількість, обсяг аудиторських процедур);
- можливість доступу до будь-яких записів, документації та іншої інформації, що замовлена у зв'язку з аудитом;
- відповідальність керівництва підприємства, яке перевіряють, за надану аудиторам інформацію (у разі необхідності зумовлюється вимога про отримання від керівництва підприємства письмового підтвердження щодо наданої інформації);
- умови відповідальності за початкові залишки при першому проведенні аудиту або якщо попередні перевірки виконувалися іншим аудитором;
- вказівка на те, що в зв'язку з рівнем істотності перевірки та інших властивих аудиту обмежень існує можливість, навіть імовірність того, що будь-які помилки можуть залишитися незнайденими;
- форма, в якій замовнику буде видана інформація за результатами проведеної аудитором роботи (обсяг і склад переданої замовнику документації).

Крім того, в договорі можуть бути включені такі пункти:

- угоди, що стосуються планування аудиту;
- угоди щодо залучення до перевірки інших аудиторів і фахівців інших сфер за деякими аспектами аудиту;
- угоди, що стосуються залучення до перевірки внутрішніх аудиторів та іншого персоналу клієнта;
- порядок розрахунків за виконання робіт з аудиту;
- будь-які можливості обмеження аудиторського зобов'язання;
- посилання на додаткові угоди між аудитором і клієнтом.

Структура договору

Детальна структура договору може бути різною, однак його форма загалом має відповідати загальноприйнятій в Україні формі договорів.

У **преамбулі** договору після вказівки назви і номера договору, місця і дати його підписання, мають бути наведені назви сторін, які уклали договір (замовник і виконавець), прізвища посадових осіб, які підписали договір від імені кожної сторони.

У розділі «**Предмет договору**» вказують назву аудиторської послуги («проведення аудиту» або «аудиторська перевірка»), мета аудиту і характеризується масштаб аудиту.

У розділі «**Зобов'язання сторін**» указують перелік і характеристику зобов'язань, які бере на себе кожна із сторін.

При цьому перелік зобов'язань замовника має містити такі положення:

- надання аудиторам можливості доступу до будь-яких записів, документації та іншої інформації, що затребувана в зв'язку з аудитом;

- відмова від будь-яких дій, які здійснюють з метою впливу на думку аудитора;

- зобов'язання з питань приймання і оплати робіт;

- інші зобов'язання.

У переліку зобов'язань аудитора необхідно вказати про:

- дотримання умов конфіденційності інформації та інших принципів аудиту;

- зазначення форми, в якій замовнику буде видана інформація щодо результатів проведеної аудитором роботи (обсяг і склад переданої замовнику документації);

- дотримання вимог до якості згідно із стандартами і нормами аудиту, законодавчими актами України та іншими (вказати, якими саме) критеріями;

- зобов'язання інформування замовника у випадку, якщо в процесі роботи виявиться її недоцільність;

- інші зобов'язання.

У розділі **«Порядок здачі й прийому робіт»** указують перелік, характеристику і послідовність процедур, які виконують сторони при передачі результатів роботи, а також умови і порядок оформлення відмови замовника прийняти виконану роботу.

У розділі **«Термін виконання робіт»** указують тривалість виконання роботи, дату початку і закінчення, а також терміни надання результатів виконаної роботи.

У розділі **«Вартість робіт і порядок розрахунків»** указують відомості щодо розміру і порядок виплати винагороди за виконання робіт.

Розділ **«Відповідальність сторін»** містить умови відповідальності кожної сторони (які саме випадки спричиняють настання відповідальності і в якому вигляді передбачена відповідальність). Доцільно також обумовити аспекти, за які та або інша сторона не несе відповідальності.

В умовах відповідальності замовника мають бути положення:

- відповідальність за достовірність наданої аудиторам інформації;

- відповідальність за виявлені відхилення і порушення, за фінансові результати і звітність по них;

- відповідальність у разі невиконання рекомендацій аудитора;

- відповідальність за невиконання зобов'язань прийому і оплати винагороди за роботу;

- інші види і умови відповідальності. В умовах відповідальності виконавця необхідно внести положення щодо:

- якості виконаних робіт;

- дотримання термінів виконання робіт;

- принципів аудиту при виконанні робіт;

- інших видів і умов відповідальності.

У цьому ж розділі обумовлюють відповідальність за початкові залишки при першому проведенні аудиту або відповідальність у випадку, якщо

попередні перевірки виконувалися іншим аудитором. У даному розділі повинна також бути відмітка про термін дії такої відповідальності.

У розділі «**Термін дії договору**» наводять указівку відносно дати початку і закінчення дії договору.

У розділі «**Особливі умови**» вказують положення, які сторони в договорі вважають за необхідне обумовити і які не знайшли відображення в попередніх розділах договору. Зокрема, обумовлюють таке:

- питання про те, що залежно від рівня суттєвості перевірки та інших властивих аудиту обмежень є можливість і навіть імовірність того, що будь-які істотні помилки можуть залишитися незнайденими;

- умови відмови виконавця від продовження робіт на будь-якому етапі їх виконання;

- умови продовження терміну виконання робіт;

- посилання на будь-які додаткові угоди до даного договору, а також на додатки до договору;

- порядок вирішення суперечок за даним договором;

- інші умови.

У розділі «**Реквізити сторін**» вказують юридичні адреси і платіжні реквізити кожної сторони.

Додаток до договору

Окремі положення договору можуть пояснюватися додатковими документами (додатками до договору). Наприклад, термін виконання робіт може регламентуватися календарним планом робіт, розмір і порядок виплати винагороди за роботу - протоколом узгодження договірної ціни та ін. У цьому випадку в текст договору вносять посилання на ці документи і на те, що вони є невід'ємною частиною договору. Склад і зміст додатків можуть бути різними і залежати від конкретних обставин. У звіті про самостійну роботу наводять ***Загальний план аудиторської перевірки та календарний графік її проведення.***

Складений договір, Загальний план і календарний графік наводяться у звіті про самостійну роботу студентів.

При виконанні цього завдання треба скласти укрупнений загальний план проведення комплексної перевірки суб'єкта господарювання. Студент мусить стисло описати вибране підприємство. Для цього необхідно вказати його назву, масштаби (мале, середнє, крупне), форму власності, вид діяльності, організаційно-правову форму, чисельність працівників, організацію бухгалтерського обліку, наявність зовнішньоекономічної діяльності та інші особливості обраного підприємства.

При складанні загального плану аудиту приймають, що він буде проводитися аудиторською фірмою в складі трьох осіб. При цьому всі аудитори мають рівну кваліфікацію.

Загальний план аудиту складають у формі таблиці.

Загальний план аудиту:

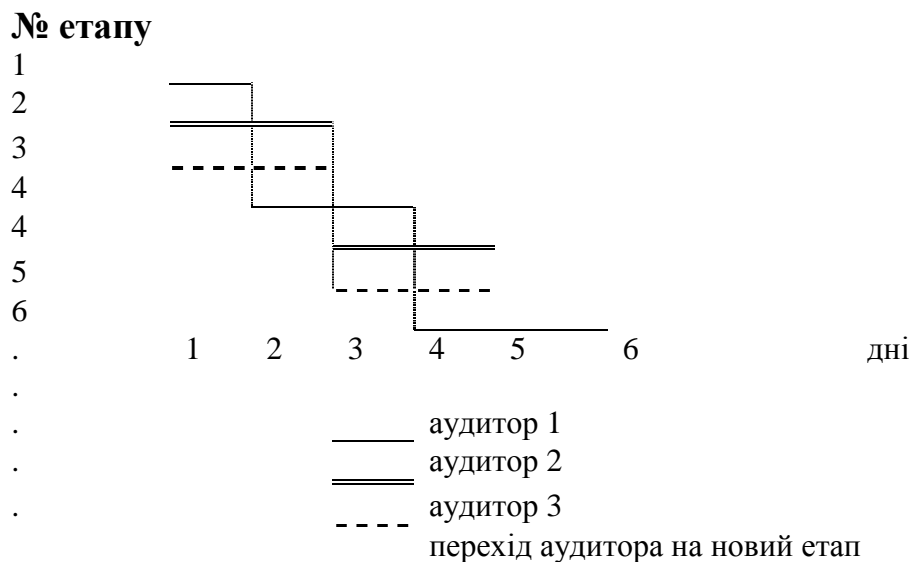
№	Етапи робіт	Тривалість робіт у днях	Період перевірки	Виконавець

Загальний план комплексного аудиту має включати від 20 до 25 етапів робіт, починаючи з аудиту статутних документів і закінчуючи складанням аудиторського висновку.

Визначаючи тривалість робіт у днях, студент має ґрунтуватися на можливих обсягах облікової інформації і документації з кожного етапу робіт, а також враховувати особливості діяльності обраного підприємства. Наприклад, перевірка стану розрахунків з бюджетом на малих підприємствах може зайняти 2-3, на середніх - 4-5, а на крупних - 6-7 днів. Слід врахувати, що орієнтовно загальна трудомісткість комплексного аудиту складає: для малих підприємств - близько 500-600, середніх - 1000-1200, крупних - 1800-2000 людино-годин.

Для заповнення граф «Період перевірки» і «Виконавець» необхідно скласти календарний графік проведення аудиту, враховуючи при цьому, що етапи аудиту можуть бути пов'язані між собою, а також те, що кожний аудитор виконує конкретний етап робіт.

Важливою умовою при плануванні аудиту є синхронність роботи аудиторів, тому треба прагнути того, щоб аудитори максимально одночасно закінчили свою роботу. При складанні календарного графіка не можна забувати про вихідні дні. Календарний графік проведення комплексного аудиту має наступний вигляд:

Після складання календарного графіка комплексного аудиту заповнюють графи «Період перевірки» і «Виконавець», розраховують загальну трудомісткість перевірки в людино-днях і людино-годинах та вартість аудиторських послуг.

Рекомендації щодо визначення вартості аудиторських послуг.

Вартість аудиторських послуг є договірною ціною. Розрахунок договірної ціни доцільно здійснювати за формулою:

$D = (K_{\text{лг}} \times \Gamma_{\text{с}} \times (1 + H_{\text{зп}})) \times (1 + H_{\text{в}}) \times (1 + P) \times (1 + \Pi) \times (1 + \text{ПДВ})$, де D – договірна ціна;

$K_{\text{лг}}$ – кількість людино-годин, що витрачені на перевірку (визначається як добуток кількості аудиторів, що залучені до перевірки, і кількості годин їх роботи);

$\Gamma_{\text{с}}$ – годинна ставка аудитора, на якій базується його заробітна плата, грн.;

$H_{\text{зп}}$ – сума відсотків нарахувань на заробітну плату згідно з діючим законодавством;

$H_{\text{в}}$ – накладні витрати, що включають витрати на оренду приміщень, рекламу, канцелярські товари, транспорт, утримання допоміжного персоналу, що не приймає участь у перевірках і ін;

P – планова рентабельність діяльності аудиторської фірми, тобто її прибуток;

Π – відсоток податків, що сплачує аудиторська фірма згідно з діючим законодавством;

ПДВ – ставка податку на додану вартість.

5. Складання аудиторського висновку

Складання аудиторського висновку здійснюють з урахуванням наступних рекомендацій та матеріалів навчальної літератури. Аудиторський висновок є умовним, тому порушення та інші недоліки в ньому не відображаються.

Аудиторський висновок має містити такі елементи:

а) заголовок;

б) адресат;

в) вступний або початковий параграф:

- перелік перевірених фінансових звітів;

- відомості про відповідальність управлінського персоналу суб'єкта господарювання та про відповідальність аудитора;

г) параграф, що описує обсяг (опис характеру аудиторської перевірки):

- посилання на МСА або відповідні національні стандарти і практику;

- опис роботи, виконаної аудитором;

д) параграф, в якому висловлена думка аудитора щодо фінансових звітів:

- посилання на концептуальну основу фінансової звітності, що використана при складанні фінансових звітів (П(С)БО);

- висловлення думки щодо фінансових звітів;

е) дата аудиторського висновку;

є) адреса аудитора;

є) підпис аудитора.

Аудиторський висновок повинен мати відповідний заголовок.

В аудиторському висновку слід зазначити адресата відповідно до умов завдання та місцевих нормативних актів. Висновок, як правило, призначають для акціонерів або для ради директорів суб'єкта господарювання, фінансові звіти якого перевіряють.

До аудиторського висновку слід включити перелік перевірених фінансових звітів суб'єкта господарювання із зазначенням дати звітного періоду.

У висновку слід також зазначити, що відповідальність за фінансові звіти несе управлінський персонал суб'єкта господарювання і що обов'язком аудитора є лише висловлення його думки щодо фінансових звітів на основі проведеної аудиторської перевірки.

Аудиторський висновок має містити опис обсягу аудиторської перевірки, зазначаючи, що аудит було здійснено відповідно до вимог МСА.

Аудиторський висновок повинен містити твердження, що аудит було заплановано і проведено для забезпечення обґрунтованої впевненості в тому, що фінансові звіти не містять суттєвих викривлень.

До аудиторського висновку слід включити твердження аудитора про те, що аудиторська перевірка надає обґрунтовану впевненість для висловлення думки.

У параграфі, що призначений для висловлення думки аудитора, слід чітко описати, яку концептуальну основу фінансової звітності використано для підготовки фінансових звітів (П(С)БО), і викласти думку аудитора з приводу того, що фінансові звіти справедливо та достовірно відображають (або відображають достовірно, в усіх суттєвих аспектах) інформацію згідно з визначеною концептуальною основою фінансової звітності та відповідають вимогам законодавства.

Для висловлення аудиторської думки використовують терміни "справедливо та достовірно відображають" або "подають достовірно, в усіх суттєвих аспектах", які є еквівалентними. Обидва терміни, поряд з іншим, указують на те, що аудитор розглядає лише ті питання, які є суттєвими для фінансових звітів.

Аудитор повинен зазначити дату висновку, яка є датою завершення аудиторської перевірки.

В аудиторському висновку слід зазначити конкретне місце перебування аудитора, яке, як правило, є місцем перебування офісу аудитора, відповідального за аудит.

Аудиторський висновок слід підписати від імені аудиторської фірми, особисто від імені аудитора або, якщо це доцільно, обома підписами.

Аудитор не може видати умовно-позитивний висновок у разі існування фундаментальної непевності або незгоди. Основні причини фундаментальної непевності - значні обмеження в обсязі аудиторської роботи у зв'язку з тим, що аудитор не може одержати всю необхідну інформацію й пояснення (через

незадовільний стан обліку) і не може виконати всі необхідні аудиторські процедури (через обмеження у часі перевірки, що диктуються клієнтом).

У всіх випадках, коли аудитор складає висновок, який відрізняється від позитивного, він повинен дати опис усіх суттєвих причин непевності або незгоди.

Під час підготовки негативного аудиторського висновку можна використати такі вислови: "перекручує дійсний стан справ", "не задовольняє вимоги", "суперечить ...", "не відповідає ..." тощо.

Нижче наведено рекомендований зміст розділу аудиторського висновку, де наводене ставлення аудитора до фінансової звітності залежно від виду висновку.

Позитивний висновок (існує безумовна позитивна згода) "... У результаті проведення аудиту встановлено: надана інформація дає дійсне і повне уявлення про реальний склад активів і пасивів суб'єкта, що перевіряється. Система бухгалтерського фінансового обліку, що використовувалася на підприємстві, відповідає законодавчим та нормативним вимогам. Фінансову звітність підготовлено на підставі дійсних даних бухгалтерського обліку і вона достовірно та повно подає фінансову інформацію про підприємство станом на 01 січня 20__р. згідно з нормативними вимогами щодо бухгалтерського фінансового обліку та фінансової звітності в Україні".

Умовно-позитивний висновок (існує нефундаментальна непевність) "... У зв'язку з неможливістю перевірки фактів, які стосуються, наприклад, неучасті аудитора в інвентаризації активів, неможливості підтвердити початкові залишки в балансі з причини того, що аудит проводився іншою аудиторською фірмою, а також з причини обмеженості інформації, ми не можемо дати висновок за вказаними моментами, однак ці обмеження мають незначний вплив на фінансову звітність та на стан справ у цілому. Ми підтверджуємо те, що за винятком обмежень, зазначених вище, фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах достовірно і повно подає фінансову інформацію про підприємство станом на 01 січня 20__р. згідно з нормативними вимогами щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні".

Умовно-позитивний висновок (існує нефундаментальна незгода) "... Під час проведеної аудиторської перевірки встановлено, що операції проведені з порушенням встановленого порядку. Проте зазначені невідповідності мають обмежений вплив на фінансову звітність і не перекручують загальний фінансовий стан підприємства. Ми підтверджуємо, що за винятком невідповідностей, фінансовий звіт в усіх суттєвих аспектах достовірно та повно подає фінансову інформацію про (підприємство) станом на 01 січня 20__р. згідно з нормативними вимогами щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні".

Негативний аудиторський висновок: "... У результаті проведення аудиту встановлено, що за звітний період підприємством були допущені суттєві порушення і перекручення. Допущені порушення суттєво впливають на

фінансову звітність підприємства та перекручують реальний стан справ. Фінансова звітність має суттєві перекручення і недостовірно подає фінансову інформацію про підприємство станом на 01 січня 200__р., не виконані такі вимоги щодо організації бухгалтерського фінансового обліку та фінансової звітності в Україні. Таким чином, дані бухгалтерського обліку і фінансової звітності не дають достовірного уявлення про дійсний стан справ на підприємстві, що склався на 01 січня 20__р."

Аудиторський висновок, в якому робиться відмова від надання висновку аудитора: "... У зв'язку з неможливістю перевірки фактів, що стосуються з причини ми не можемо надати висновок стосовно вказаних моментів. Вищенаведені моменти істотно впливають на дійсний стан справ у цілому (в основному). У зв'язку з відсутністю достатніх аудиторських доказів, ми не можемо видати об'єктивний аудиторський висновок за фінансовою звітністю, підготовленою станом на 01 січня 200__р."

Вибір варіанта складання аудиторського висновку здійснюється за таблицею:

Перша буква прізвища	Вид аудиторського висновку
А,Б,В,Г,Д,	Безумовно позитивний
Е,Ж,З,І,К,	Умовно-позитивний (є нефундаментальна невпевненість)
Л,М Н,О,П,	Умовно-позитивний (є нефундаментальна незгода)
Р,С,Т,У,Ф,Х,	Негативний (є фундаментальна незгода)
Ц,Ч,Ш,Щ,Є,Ю,Я	Відмова від видачі висновку (є фундаментальна невпевненість)

Складений аудиторський висновок наводять у звіті про самостійну роботу студентів. На виконання цього виду самостійної роботи відводиться 6 годин.

Оформлення Звіту з самостійної роботи студентів

Під час самостійної роботи студент складає звіт, який підтверджує виконання встановленої програми. **При відсутності звіту про самостійну роботу студента не допускають до складання заліку.** Звіт про самостійну роботу складається з наступних частин:

1. Письмова доповідь за встановленою темою.
2. Розроблений наочний матеріал на відповідне питання.
3. Договір на проведення аудиту (із загальним планом та календарним графіком перевірки).
4. Аудиторський висновок.

Звіти оформляють на аркушах паперу формату А4. Звіти виконують машинописним або машинним (за допомогою комп'ютера) способом на одному боці аркуша білого паперу. За машинного способу роботи виконують згідно з вимогами Державного стандарту і стандарту на виконання документів з використанням друкувальних і графічних пристроїв виведення ЕОМ. За машинописного способу виконання роботи друкують через півтора інтервала;

за машинного - з розрахунку не більше 40 рядків на сторінці за умови рівномірного її заповнення та висоти літер і цифр не менше 1,8 мм. Текст роботи слід друкувати, додержуючись таких розмірів країв: верхній – 20 , лівий – 30 , нижній - 25 , правий - 15 мм. Окремі слова, формули, знаки, які вписують у надрукований текст, мають чорного кольору; щільність вписаного тексту має максимально наближатись до щільності основного зображення. Помилки, описки й графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене має бути чорного кольору. Скорочення слів і словосполучень у роботі допускається відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації упродовж усього тексту звіту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Приклад титульного аркуша наведений у Додатку А.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 14 вересня 2006 року N.140-V.
2. Аудиторская деятельность в Украине. Сборник нормативных документов. – Харьков: Конус, 2001. – 192 с.
3. Аудит і ревізія. Конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. Гордієнко Н. І. – Харків, ХДАМГ, 2002- 91с.
4. Аудит України: Становлення. Розвиток. Звершення / В. В. Болгов (авт.-упоряд.). — К. : ТОВ "Болгов медіа центр", 2005. — 160с.
5. Аудит. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Навч. посібник / Укоопспілка; Львівська комерційна академія / С. П. Лозовицький (уклад.). — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. — 129с.
6. Аудит: Застосування міжнародних стандартів аудиту в аудиторській практиці України: Навч. посібник / Аудиторська палата України ; Спілка аудиторів України ; Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України / І. І. Пилипенко (заг.ред.). — К. : ТОВ "ІАМЦ АУ "СТАТУС", 2005. — 172с.
7. Білуха М. Т., Микитенко Т. В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підруч. для студ. вищ. навч. закл.. — К. : Українська академія оригінальних ідей, 2005. — 888с.
8. Бутинець Ф. Ф. Аудит: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. – 3-е вид., перероб. та доп. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 607 с.
9. Гончарук Я. А., Рудницький В. С. Аудит: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. — 2.вид., перероб. та доп. — Л. : Оріяна-Нова, 2004. — 291с.

10. Гордієнко Н. І., Харламова О. В. Карпенко М. Ю. Аудит, методика і організація: Навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей) . - Х.: ХНАМГ, 2007.- 438 с.
11. Давидов Г. М. Аудит: теорія і практика. — Кіровоград : ТОВ "Імекс-ЛТД", 2006. — 323с.
12. Давидов Г. М. Аудит: Підручник. — К. : Знання, 2004. — 512с.
13. Загородній А. Г., Єлісєєв А. В., Корягін М. В., Блотнер В. Г., Будзан Н. В. Аудит: теорія і практика: Навч. посібник для студ. напряму підготовки 0501 "Економіка та підприємництво" / Національний ун-т "Львівська політехніка"; Інститут підприємництва та перспективних технологій при Національному ун-ті "Львівська політехніка". — Львів : Львівська політехніка, 2003. — 364с.
14. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Основи аудиту: Навч. посібник. 3-є вид . – К.: Каравела, 2006. – 312 с.
15. Майданевич П. Н., Каюм Абдул, Федосєєв С. К., Майданевич Ю. П., Олейник О. А. Аудит: Учеб. пособие для студ. вузов / А. Ю. Рудченко (ред.). — Донецьк : ООО "Юго-Восток, ЛТД", 2005. — 394с.
16. Понікаров В. Д., Серікова Т. М. Аудит: Навч. посіб. / Харківський національний економічний ун-т. — Х. : ВД "Інжек", 2006. — 224с.
17. Рудницький В. С., Лазаришина І. Д., Шеремета Г. М., Хомедюк В. О. Внутрішній аудит / Український держ. ун-т водного господарства та природокористування. — Рівне : УДУВГП, 2003. — 164с.
18. Савченко В. Я., Зотов В. О., Кириленко С. А., Петрик О. А., Чумакова І. Ю. Аудит: Навч.- метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Київський національний економічний ун-т — К. : КНЕУ, 2003. — 267с.
19. Усач Б. Ф. Аудит: Навч. посібник. — 3-є.вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2004. — 232с.

Додаток А

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Харківська національна академія міського господарства

Кафедра обліку та аудиту

Звіт про самостійну роботу
з курсу „Аудит”
студента __ курсу гр. ____

(П.І.Б. студента)

Викладач:

Харків
20__

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про аудиторську діяльність

Закон введено в дію з дня опублікування - 29 травня 1993 року

(згідно з Постановою Верховної Ради України

від 22 квітня 1993 року N 3126-XII)

Із змінами і доповненнями, внесеними

Законами України

від 14 березня 1995 року N 81/95-ВР,

від 20 лютого 1996 року N 54/96-ВР,

від 15 травня 2003 року N 762-IV,

від 24 червня 2004 року N 1863-IV,

від 6 липня 2005 року N 2738-IV,

від 15 грудня 2005 року N 3202-IV,

від 19 січня 2006 року N 3370-IV,

від 14 вересня 2006 року N 140-V

(Законом України від 14 вересня 2006 року N 140-V

цей Закон викладено у новій редакції),

від 1 липня 2010 року N 2388-VI

Цей Закон визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Сфера дії Закону

Положення цього Закону діють на території України і поширюються на усіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та видів діяльності.

Дія цього Закону не поширюється на аудиторську діяльність державних органів, їх підрозділів та посадових осіб, уповноважених законами України на здійснення державного фінансового контролю.

Стаття 2. Законодавство про аудиторську діяльність

Аудиторська діяльність у сфері фінансового контролю регулюється Господарським кодексом України, цим Законом, іншими нормативно-правовими актами та стандартами аудиту. У випадках, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містить цей Закон, то застосовуються правила міжнародного договору.

Особливості проведення інших видів аудиторської діяльності регулюються спеціальним законодавством.

Стаття 3. Аудиторська діяльність

Аудиторська діяльність - підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг.

Аудит - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Суттєвою є інформація, якщо її пропуск або неправильне відображення може вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі фінансових звітів.

Аудит здійснюється незалежними особами (аудиторами), аудиторськими фірмами, які уповноважені суб'єктами господарювання на його проведення.

Аудит може проводитися з ініціативи суб'єктів господарювання, а також у випадках, передбачених законом (обов'язковий аудит).

Аудитори (аудиторські фірми) можуть надавати інші аудиторські послуги, пов'язані з їх професійною діяльністю, зокрема, по веденню та відновленню бухгалтерського обліку, у формі консультацій з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, експертизи і оцінки стану фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), визначається Аудиторською палатою України відповідно до стандартів аудиту.

Стаття 4. Аудитор

Аудитором може бути фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на заняття аудиторською діяльністю на території України.

Аудитор має право займатися аудиторською діяльністю як фізична особа - підприємець або у складі аудиторської фірми з дотриманням вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Аудитор має право займатися аудиторською діяльністю як фізична особа - підприємець лише після включення його до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів.

Аудиторам забороняється безпосередньо займатися іншими видами підприємницької діяльності, що не виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав.

Аудитором не може бути особа, яка має судимість за корисливі злочини.

Стаття 5. Аудиторська фірма

Аудиторська фірма - юридична особа, створена відповідно до законодавства, яка здійснює виключно аудиторську діяльність.

Право на здійснення аудиторської діяльності мають аудиторські фірми, включені до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів.

Загальний розмір частки засновників (учасників) аудиторської фірми, які не є аудиторами, у статутному капіталі не може перевищувати 30 відсотків.

Керівником аудиторської фірми може бути тільки аудитор.

Стаття 6. Стандарти аудиту

При здійсненні аудиторської діяльності аудитори та аудиторські фірми застосовують відповідні стандарти аудиту.

Стандарти аудиту приймаються на основі стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів з дотриманням вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Затвердження стандартів аудиту є виключним правом Аудиторської палати України. У випадках, передбачених законом, стандарти аудиту погоджуються з іншими суб'єктами.

Стандарти аудиту є обов'язковими для дотримання аудиторами, аудиторськими фірмами та суб'єктами господарювання.

Стаття 7. Аудиторський висновок та інші офіційні документи

Аудиторський висновок - документ, що складений відповідно до стандартів аудиту та передбачає надання впевненості користувачам щодо відповідності фінансової звітності або

іншої інформації концептуальним основам, які використовувалися при її складанні. Концептуальними основами можуть бути закони та інші нормативно-правові акти України, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, внутрішні вимоги та положення суб'єктів господарювання, інші джерела.

Аудиторські послуги у вигляді консультацій можуть надаватись усно або письмово з оформленням довідки та інших офіційних документів. Аудиторські послуги у вигляді експертиз оформляються експертним висновком або актом.

Результати надання інших аудиторських послуг оформляються відповідно до стандартів аудиту.

Аудиторський висновок аудитора іноземної держави при офіційному його поданні установі, організації або суб'єкту господарювання України підлягає підтвердженню аудитором України, якщо інше не встановлено міжнародним договором України.

Стаття 8. Обов'язкове проведення аудиту

Проведення аудиту є обов'язковим для:

- 1) підтвердження достовірності та повноти річної фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності відкритих акціонерних товариств, підприємств - емітентів облігацій, професійних учасників ринку цінних паперів, фінансових установ та інших суб'єктів господарювання, звітність яких відповідно до законодавства України підлягає офіційному оприлюдненню, за винятком установ і організацій, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету;
- 2) перевірки фінансового стану засновників банків, підприємств з іноземними інвестиціями, відкритих акціонерних товариств (крім фізичних осіб), страхових і холдингових компаній, інститутів спільного інвестування, довірчих товариств та інших фінансових посередників;
- 3) емітентів цінних паперів при отриманні ліцензії на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів.

Проведення аудиту є обов'язковим також в інших випадках, передбачених законами України.

Стаття 9. Обов'язки суб'єктів господарювання при проведенні аудиту

Органи управління суб'єкта господарювання зобов'язані створити аудитору (аудиторській фірмі) належні умови для якісного виконання аудиту.

Органи управління суб'єкта господарювання несуть відповідальність за повноту і достовірність документів та іншої інформації, які надаються аудитору (аудиторській фірмі) для проведення аудиту чи надання інших аудиторських послуг.

Фінансова звітність суб'єкта господарювання, яка відповідно до закону підлягає обов'язковій аудиторській перевірці, повинна бути перевірена аудитором і оприлюднена відповідно до вимог законів України.

Розділ II

СЕРТИФІКАЦІЯ АУДИТОРІВ І РЕЄСТР АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ ТА АУДИТОРІВ

Стаття 10. Сертифікація аудиторів

Сертифікація (визначення кваліфікаційної придатності на зайняття аудиторською діяльністю) аудиторів здійснюється Аудиторською палатою України.

Порядок сертифікації аудиторів, які здійснюватимуть аудит банків, затверджується Аудиторською палатою України за погодженням з Національним банком України.

Право на отримання сертифіката мають фізичні особи, які мають вищу економічну або юридичну освіту, документ про здобуття якої визнається в Україні, необхідні знання з питань аудиту, фінансів, економіки та господарського права, досвід роботи не менше трьох років підряд на посадах ревизора, бухгалтера, юриста, фінансиста, економіста, асистента (помічника) аудитора.

Наявність необхідного обсягу знань для отримання сертифіката визначається шляхом проведення письмового кваліфікаційного іспиту за програмою, затвердженою Аудиторською палатою України.

Термін чинності сертифіката не може перевищувати п'яти років.

Продовження терміну чинності сертифіката здійснюється через п'ять років за підсумками контрольного тестування за фахом у порядку, встановленому Аудиторською палатою України.

За проведення сертифікації справляється плата в розмірі, встановленому Аудиторською палатою України, виходячи з кошторису витрат на утримання Аудиторської палати України.

Стаття 11. Реєстр аудиторських фірм та аудиторів

Реєстр аудиторських фірм та аудиторів - база даних, що містить інформацію про аудиторські фірми та аудиторів, які займаються аудиторською діяльністю індивідуально як фізичні особи - підприємці (далі - Реєстр).

Порядок ведення Реєстру визначається та забезпечується Аудиторською палатою України.

Реєстр не рідше одного разу на рік публікується у фаховому виданні Аудиторської палати України.

Аудиторські фірми та аудитори, які зареєстровані як фізичні особи - підприємці, мають право на здійснення аудиторської діяльності лише після включення їх до Реєстру.

Включеним до Реєстру аудиторським фірмам та аудиторам, зазначеним у частині четвертій цієї статті, видається свідоцтво відповідного зразка.

За включення до Реєстру справляється плата в розмірі, встановленому Аудиторською палатою України.

Розділ III

АУДИТОРСЬКА ПАЛАТА УКРАЇНИ

Стаття 12. Повноваження Аудиторської палати України

Повноваження Аудиторської палати України визначаються цим Законом та Статутом Аудиторської палати України.

Статут Аудиторської палати України приймається двома третинами голосів від загальної кількості членів Аудиторської палати України.

Аудиторська палата України:

- 1) здійснює сертифікацію осіб, які мають намір займатися аудиторською діяльністю;
- 2) затверджує стандарти аудиту;
- 3) затверджує програми підготовки аудиторів та за погодженням з Національним банком України програми підготовки аудиторів, які здійснюватимуть аудит банків;
- 4) веде Реєстр;
- 5) здійснює контроль за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог цього Закону, стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів;
- 6) здійснює заходи із забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок та організації контролю за якістю аудиторських послуг;
- 7) регулює взаємовідносини між аудиторами (аудиторськими фірмами) в процесі здійснення аудиторської діяльності та у разі необхідності застосовує до них стягнення;
- 8) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом та Статутом Аудиторської палати України.

Щорічно Аудиторська палата України отримує від аудиторських фірм та аудиторів звіти про виконані ними роботи, здійснює їх аналіз та подає до Кабінету Міністрів України узагальнену інформацію про стан аудиторської діяльності в Україні.

Стаття 13. Створення Аудиторської палати України

Аудиторська палата України функціонує як незалежний орган.

Аудиторська палата України є юридичною особою, веде відповідний облік та звітність.

Аудиторська палата України є неприбутковою організацією.

Аудиторська палата України набуває повноважень юридичної особи з дня її реєстрації у Міністерстві юстиції України на підставі заяви та Статуту, затвердженого в порядку, передбаченому цим Законом.

Аудиторська палата України формується на паритетних засадах шляхом делегування до її складу аудиторів та представників державних органів.

Загальна кількість членів Аудиторської палати України становить двадцять осіб.

Від державних органів делеguють по одному представнику Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Міністерство економіки України, Державна податкова адміністрація України, Національний банк України, Державний комітет статистики України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, Рахункова палата та Головне контрольно-ревізійне управління України.

До складу Аудиторської палати України від аудиторів делеguються в кількості десяти осіб висококваліфіковані аудитори з безперервним стажем аудиторської діяльності не менше п'яти років, представники фахових навчальних закладів та наукових організацій.

Право аудиторів обирати представників до складу Аудиторської палати України і бути обраними реалізується через рішення, які приймаються на з'їзді аудиторів України.

Порядок делегування представників до Аудиторської палати України визначається відповідно з'їздом аудиторів України, колегією державних органів або іншим вищим керівним органом.

Стаття 14. Діяльність Аудиторської палати України

Рішення Аудиторської палати України приймаються на її засіданнях простою більшістю голосів за наявності більш як половини її членів за винятком випадків, передбачених цим Законом та Статутом.

Аудиторська палата України здійснює регуляторну діяльність з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

Аудиторська палата України може створювати на території України регіональні відділення, повноваження яких визначаються Аудиторською палатою України.

Термін повноважень члена Аудиторської палати України становить п'ять років. Одна і та ж особа не може бути делегована до Аудиторської палати України більше двох термінів підряд.

Призначення нових членів Аудиторської палати України замість вибулих здійснюється у встановленому цим Законом порядку.

Члени Аудиторської палати України, за винятком Голови Аудиторської палати України, виконують свої обов'язки на громадських засадах.

Джерелами фінансування діяльності Аудиторської палати України можуть бути:

плата за проведення сертифікації фізичних осіб на право зайняття аудиторською діяльністю;

плата за включення до Реєстру;

добровільні внески, що надходять від професійних організацій аудиторів України;

інші джерела, не заборонені законодавством.

Для виконання своїх функцій Аудиторська палата України може створювати комісії із числа її членів. До роботи в комісіях можуть залучатись експерти, які не є членами Аудиторської палати України.

Ведення поточних справ в Аудиторській палаті України здійснює Секретаріат, який очолює завідуючий. Завідуючий Секретаріатом несе персональну відповідальність за ефективне використання майна та коштів Аудиторської палати України і створення належних умов для виконання функціональних обов'язків її членами.

Стаття 15. Голова Аудиторської палати України

Голова Аудиторської палати України виконує свої повноваження на професійній основі.

Голова Аудиторської палати України обирається з числа її членів на термін здійснення своїх повноважень члена Аудиторської палати України більшістю голосів від загальної кількості членів Аудиторської палати України.

Голова Аудиторської палати України може бути достроково звільнений з посади за рішенням Аудиторської палати України та в інших випадках, передбачених законодавством України.

Повноваження Голови Аудиторської палати України визначаються Статутом Аудиторської палати України.

Голова Аудиторської палати України забезпечує формування нового складу Аудиторської палати України.

Розділ IV

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ТА НАДАННЯ ІНШИХ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Стаття 16. Загальні умови проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг

Проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг здійснюється аудиторами, аудиторськими фірмами, які набули права на здійснення аудиторської діяльності відповідно до цього Закону.

Загальні умови проведення аудиту та інших аудиторських послуг визначаються стандартами аудиту, затвердженими Аудиторською палатою України.

Стаття 17. Підстави для проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг

Аудит проводиться на підставі договору між аудитором (аудиторською фірмою) та замовником.

Інші аудиторські послуги можуть надаватися на підставі договору, письмового або усного звернення замовника до аудитора (аудиторської фірми).

Замовник має право вільного вибору аудитора (аудиторської фірми) з дотриманням вимог цього Закону.

У договорі на проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг передбачаються предмет і термін перевірки, обсяг аудиторських послуг, розмір і умови оплати, відповідальність сторін.

Стандартами аудиту можуть бути передбачені й інші істотні умови договору на проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг.

Недійсними є будь-які положення договору, спрямовані на повне звільнення аудитора (аудиторської фірми) від встановленої законом майнової відповідальності за недостовірність аудиторського висновку чи іншого документа, в якому відображені результати аудиторської перевірки.

Документи, передані замовником аудитору (аудиторській фірмі) для проведення аудиту, не підлягають розголошенню чи вилученню без згоди замовника.

Розділ V

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АУДИТОРІВ І АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ

Стаття 18. Права аудиторів і аудиторських фірм

Аудитори України мають право об'єднуватися в громадські організації за професійними ознаками, дотримуючись вимог цього Закону та інших законів.

Професійні організації аудиторів України сприяють підвищенню професійного рівня аудиторів, захищають соціальні та професійні права аудиторів, вносять пропозиції щодо подальшого вдосконалення аудиторської діяльності, виконують інші повноваження, передбачені їх статутами та положеннями.

Аудитори і аудиторські фірми під час здійснення аудиторської діяльності мають право:

- 1) самостійно визначати форми і методи проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг на підставі чинного законодавства, стандартів аудиту та умов договору із замовником;
- 2) отримувати необхідні документи, які мають відношення до предмета перевірки і знаходяться як у замовника, так і у третіх осіб.

Треті особи, які мають у своєму розпорядженні документи стосовно предмета перевірки, зобов'язані надати їх на вимогу аудитора (аудиторської фірми). Зазначена вимога повинна бути офіційно засвідчена замовником;

- 3) отримувати необхідні пояснення в письмовій чи усній формі від керівництва та працівників замовника;
- 4) перевіряти наявність майна, грошей, цінностей, вимагати від керівництва суб'єкта господарювання проведення контрольних оглядів, замірів виконаних робіт, визначення якості продукції, щодо яких здійснюється перевірка документів;
- 5) залучати на договірних засадах до участі в перевірці фахівців різного профілю.

Стаття 19. Обов'язки аудиторів і аудиторських фірм

Аудитори і аудиторські фірми зобов'язані:

- 1) в аудиторській діяльності дотримуватися вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів, стандартів аудиту, принципів незалежності аудитора та відповідних рішень Аудиторської палати України;
- 2) належним чином проводити аудит та надавати інші аудиторські послуги;
- 3) повідомляти власників, уповноважених ними осіб, замовників про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- 4) зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту та виконанні інших аудиторських послуг, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб;
- 5) відповідати перед замовником за порушення умов договору відповідно до договору та закону;
- 6) обмежувати свою діяльність наданням аудиторських послуг та іншими видами робіт, які мають безпосереднє відношення до надання аудиторських послуг, у формі консультацій, перевірок або експертиз;
- 7) своєчасно подавати до Аудиторської палати України звіт про свою аудиторську діяльність.

Стаття 20. Спеціальні вимоги

Забороняється проведення аудиту:

- 1) аудитором, який має прями родинні стосунки з членами органів управління суб'єкта господарювання, що перевіряється;
- 2) аудитором, який має особисті майнові інтереси в суб'єкта господарювання, що перевіряється;
- 3) аудитором - членом органів управління, засновником або власником суб'єкта господарювання, що перевіряється;
- 4) аудитором - працівником суб'єкта господарювання, що перевіряється;
- 5) аудитором - працівником, співвласником дочірнього підприємства, філії чи представництва суб'єкта господарювання, що перевіряється;
- 6) якщо розмір винагороди за надання аудиторських послуг не враховує необхідного для якісного виконання таких послуг часу, належних навичок, знань, професійної кваліфікації та ступінь відповідальності аудитора;
- 7) аудитором в інших випадках, за яких не забезпечуються вимоги щодо його незалежності.

Членам адміністративних, керівних та контролюючих органів аудиторських фірм, які не є аудиторами, а також засновникам, власникам, учасникам аудиторських фірм забороняється втручатися в практичне виконання аудиту в спосіб, що порушує незалежність аудиторів, які здійснюють аудит.

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АУДИТОРІВ ТА АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ

Стаття 21. Цивільно-правова відповідальність аудиторів та аудиторських фірм

За неналежне виконання своїх зобов'язань аудитор (аудиторська фірма) несе майнову та іншу цивільно-правову відповідальність відповідно до договору та закону.

Розмір майнової відповідальності аудиторів (аудиторських фірм) не може перевищувати фактично завданих замовнику збитків з їх вини.

Усі спори стосовно невиконання умов договору, а також спори майнового характеру між аудитором (аудиторською фірмою) та замовником вирішуються у встановленому законом порядку.

Стаття 22. Інші види відповідальності аудиторів та аудиторських фірм

За неналежне виконання професійних обов'язків до аудитора (аудиторської фірми) можуть бути застосовані Аудиторською палатою України стягнення у вигляді попередження, зупинення чинності сертифіката на строк до одного року або анулювання сертифіката, виключення з Реєстру.

Порядок застосування до аудиторів (аудиторських фірм) стягнень визначається Аудиторською палатою України.

Рішення Аудиторської палати України щодо застосування до аудиторів (аудиторських фірм) стягнень можуть бути оскаржені до суду.

До аудиторів можуть бути застосовані інші види відповідальності відповідно до закону.

Розділ VII

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через три місяці з дня його опублікування.
2. Здійснення організаційних заходів щодо скликання з'їзду аудиторів покласти на Аудиторську палату України та Спілку аудиторів України (за їх згодою).
3. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:
  - внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;
  - забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.
4. Національному банку України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.
5. Аудиторській палаті України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом ініціювати процедуру створення Аудиторської палати України з дотриманням вимог цього Закону.
6. Державним органам, зазначеним у статті 13 цього Закону, протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом делегувати в порядку, визначеному цим Законом, відповідних представників до складу Аудиторської палати України.

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ

22 квітня 1993 року

№ 3125-ХІІ

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять і самостійної роботи

з навчальної дисципліни

"АУДИТ"

(для студентів 3 курсу денної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»)

Укладачі: к. е. н. ХАРЛАМОВА Олена Вікторівна
МІЗИК Юлія Ігорівна
КОНОПЛІНА Олена Олександрівна

Відповідальний за випуск: *Н. І. Гордієнко*

Редактор: *Д. Ф. Курильченко*

Комп'ютерне верстання: *О. А. Балашова*

План 2010, поз. 334М

Підп. до друку 07.10.2010

Друк на ризографі

Тираж 50 пр.

Формат 60 x 84 /16

Ум.- друк.арк. 2,3

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,

вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.